

WESTERN

S. SIGEL

PUT BATA MORGANA

BROJ 55 ● 300 DINARA

ROTO
BIBLIOTEKA
X-100

WESTERN

55

1987

S. Sigel

**PUT BATA
MORGANA**

X-100

Odgovorni urednik
Milorad Predojević

Urednici izdanja
Piroška Matić
Jova Čanadanović

Recenzent
S. Ivanović

Izdaje i štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Bulevar 23. oktobra 31, Novi Sad, telefon (021) 621-555 ● žiro-račun 65700-603-6350 ● Direktor NIŠRO »Dnevnik«: Jovan Smederevac ● Rukovodilac OOUR Izdavačka delatnost: Ilija Vojnović ● Glavni i odgovorni urednik: Todor Đurić ● Tehnički urednik: Jule Arvanitidis ● Sekretar Redakcije: Zdenka Karabasil ● Korektor: Sava Malešević

Tiraž: 32.000 primeraka

PUT BATA MORGANA

U u maloj prostoriji je svetlucala vatra u peći.

Stajao je pored prozora zagledan u noć. Jedva je nešto nazirao kroz kišu koja je lila. Jedino je video lokomotivu iz koje se dizala beličasta para i nestajala u kiši. Vetar je doprinio neprijatnoj atmosferi napolju.

Čekao je. Revolveri su mu ležerno visili na opasaču. Osluški-vao je.

Nešto kasnije začu korake. Neko otvori vrata i hladan vazduh pokulja unutra. Bila je dovoljna samo sekunda pa da čovek kraj prozora prepozna staničara Bena, koji zatvori vrata i upita:

- Tu ste, Morgane?
- Kao što vidite.
- Dolaze!
- Koliko ih je?
- Trojica. Braća Kasidi.
- Sami su?
- Da. Idu pešice.
- Gde su im konji?

— Ne znam. Video sam samo da dolaze. Prepoznao sam ih i došao da vam javim.

- Ali gde su im konji?
- Možda su ih ostavili negde u gradu.

Došljak pokuša da upali šibicu. Bat Morgan ga upozori:

- Ne palite!
- Zašto?
- Sada treba da izađem i ne

bih želeo da me braća Kasidi primete.

— Zar nećete sačekati partnera, Morgane. Suviše je rizično da izađete sami.

— Ne mogu da čekam. Šta mislite kad će Kasidijevi stići?

— Svakog trenutka treba da su tu.

— Čarlija još nema. Šta li je s njim? Dobro zna da treba da je sa mnom.

— Možda prati Kasidijeve.

— Ne — promrlja Bat Morgan.

— Ne verujem. Rekao sam mu kakav je plan. Valjda mu se nije ništa dogodilo?

— Ne znam.

— Možda bi bilo dobro da odem u grad i pronađem ga. Brzo ću ja to.

— Ne — odvrati ga Morgan. — Ostanite ovde. Vaš odlazak bi samo upozorio Kasidijeve.

Ponovo se zagleda kroz prozor. Morao je da pode. Nakon nekoliko minuta odluči:

— Izaći ću. Vi postupite onako kako smo se dogovorili, Bene. Ako mi se nešto dogodi sprečite Kasidijeve da uđu u voz. To nam je zadatak. Ne smeju ući! Ni po koju cenu! Razumete li me Bene?

Ne sačekavši odgovor natuče šešir na čelo i pode ka vratima. Dok je stezao kabanicu oko sebe, na grudima mu blesnu metalna značka. Ben tiho reče:

— Izlažete se velikom riziku. Bate. Zašto? Zar rizikujete život zbog plate koju dobijate od železnice? Život vam je u pitanju, čoveče! Ili ste veliki idealista...

— Začutao je i nakon nekoliko sekundi tiše nastavi: — Ne bih želeo da sam u vašoj koži, Morgane. U svakom slučaju, želim vam mnogo sreće. Nadam se da ćete uspeli.

— Hvala na dobrim željama, Bene. Sreća će mi zaista biti potrebna.

Nakon pozdrava Bat izade u kišnu noć. Bilo je hladno. Kapi kiše su se slivale niz lice, ali činilo se da ih on ne primećuje.

Napregnuto je posmatrao okolinu. Bio je spreman da potegne revolver ako bude potrebno. Mada to ničim nije odavao, bio je napregnut poput pantera spremnog na skok.

Konačno ih ugleda. Iz mraka izroniše tri prilike i uputiše se ka vozu. Žurno su koračali.

Od Bata su bili udaljeni samo dvadesetak metara. Čuo ih je kako koračaju. Nešto kasnije zašadoše i osvrnuše se posmatrajući voz.

Lica im nije video, ali prema držanju je tačno mogao da vidi koji je ko od braće.

Prepoznao je najstarijeg, Kirbija, do njega je stajao Kol, a jedan korak iza ove dvojice bio je najmlađi Aron.

Bat izvuče revolver. Odbrojavao je sekunde i dobro znao da je u velikoj opasnosti. Ipak, nazad nije mogao. Ovo je bio njegov posao i morao ga je obaviti dobro. Bio bi mnogo sigurniji i mirniji da je Čarli došao, ali sad nije bilo vremena da se o tome misli. Bilo je vreme za akciju.

Gde li su im konji? To ga je mučilo. Kako nameravaju da pobjegnu kad nemaju konja? Znači li to da je sa njima još neko? Da, sigurno imaju još nekog ortaka. Bat je bio siguran u to. I gde je, do đavola, Čarli?! Otišao je u grad pre sat vremena, a još ga nema. Gde je? Šta ga je toliko zadržalo, kad zna šta se ovde događa?

Kirbi Kasidi se još jednom okrete i potom načini pokret kao da će da se popne u voz. Tek tada Bat viknu:

— Kasidi!

Sva trojica se okrenuše poput munje. Kirbi upita:

— Ko je tamo?

Ne odgovorivši na pitanje Bat ga upozori:

— Ne penjite se u voz! Opominjem vas!

— Ko će nas sprečiti?

— Ja sam Bat Morgan, i radim za »Union Pacifik«!

Kirbi besno odvrati:

— Bolje bi bilo da nam se skloniš s puta.

Kirbi se okrete ka vozu i u deliću sekunde Bat ugleda plamen njegovog revolvera. Srećom, nije bio precizan, a za drugi metak nije imao vremena. Bat ga pogodi u grudi i Kirbi pade na tle kao pokošen.

Meci su praštali na sve strane. Kol je pucao, ali bio je neprecizan. Braću je već uhvatila panika jer je najstariji poginuo. Batov kuršum pogodi i Kola. I drugi Kasidi je pao.

Ostao je još Aron. Pucao je. Bio je najmlađi i moglo se primetiti da je uplašen. Kroz kišu i mrak samo je naslućivao gde je

Bat, ali to nije bilo dovoljno i da ga pogodi.

Voz je u međuvremenu krenuo.

Aron skoči na platformu poslednjeg vagona. I dalje je pucao. Bat je znao šta se događa sa mladićem. Paničan strah ga je terao da puca. Bat pokuša da mu pomogne.

— Skoči, Kasidi! Baci oružje i skoči dole! Hajde! Ne budi lud! Nemaš šanse!

Sekunde su prolazile, a Batu se činilo da je prošla čitava večnost.

Aron se nije predavao. Verovatno više nije ni bio svestan svojih postupaka. Pucao je besomučno. Bat je morao da odgovori vatrom. Mladić ga je naterao na to.

Bio je i ovog puta precizan. Pogodio je Arona u ruku. Nije hteo da ga ubije. Nije mogao. Mladić pade u blato. Kišne kapi su ga kvasile.

Bat se umorno okrete i pode ka stanici. Drhtao je. Da li od hladnoće, besa ili tuge? Ili zbog svega zajedno?

Ugleda Bena koji mu se približavao. Prvo Benovo pitanje je bilo:

— Da li ste ranjeni, Morgane?

Bat samo odmahnu glavom.

— Gde je Aron Kasidi? — nastavi Ben. Verovatno je dobro osmatrao šta se događa.

— Eno ga pokraj pruge. Ranjen je. Moramo ga uneti, da ne kisne.

— Ja ću ga uneti, Morgane. A šta je sa drugom dvojicom? Video sam kad su pali.

— Mrtvi su.

Bat se okrete i još jednom po-

gleda dva nepomična tela koja su ležala na šinama.

— Kako ste vi, Morgane?

Bat ga začuđeno pogleda i odgovori više za sebe:

— Ne znam ni sam. Dobro u svakom slučaju nisam.

— Hoćete li šolju toplog čaja? Skuvao sam ga i znam da će vam prijati.

— Ne, hvala. Ništa mi ne treba.

— Morate da popijete nešto toplo! Potpuno ste mokri. Udite unutra i osušite odeću.

Bat je ćutao. Činilo mu se da je sve izgubljeno. Sve je tako besmisleno. Ljudi se ubijaju bez milosti. Zašto! Nesvesno se saže i opru ruke u bari.

Ben ga prekore:

— Ruke možete oprati unutra. Hajde, podite sa mnom. Ponašajte se kao dete.

Bat ga sad prvi put pogleda.

— Imate li viskija?

— Imam.

— Onda idem sa vama. Moram popiti jedan gutljaj i nadam se da ću uspjeti da sperem ovaj gorak ukus iz usta.

*

Sedeo je pokraj peći. Odelo mu se sušilo. Bio je umoran i potpuno iscrpljen. Čekao je Čarlija i nadao se da će se bolje osećati kad ga ugleda. Bilo je krajnje vreme da se Čarli pojavi.

Ben mu se ponovo obrati:

— Koliko je meni poznato železnica daje nagradu za braću Kasidi, u iznosu od tri hiljade dolara. Ne znam sigurno da li je to tačno.

Bat ništa ne reče. Činilo se kao da nije ni čuo šta mu je Ben rekao. Samo upita:

— Ima li još kafe?

— Molim?! Da, naravno. Samo uzmite koliko hoćete. Znam da vam prija.

— Hvala vam.

Ben nastavi da izlaže svoje misli:

— Vi ste sigurno veoma bogat čovek, Morgane. Mnogo ste dosad zaradili, zar ne?

Bat najpre nasu šolju kafe i tek tada odgovori:

— Pa, prilično sam zaradio.

— I šta sad nameravate?

Bat ustade i pride prozoru. Ponovo je posmatrao kišnu noć, ali sad sa sasvim drugim osećanjem nego malopre. Da bi odagnao tmurne misli, upita:

— Šta mislite, Bene, koliko dugo će još da pada? Lije kao iz kabla.

— Ne znam. Ponekad se događa da pada čitavu noć, a sutradan da bude sunčano i vedro.

— Kad sledeći voz ide za logor?

— Ujutro u sedam sati. Znači li to da nameravate da odete tim vozom?

— Da, odlučio sam.

Ben se zamisli i nakon nekoliko minuta upita:

— Koliko je novca bilo u vozu?

— Ne znam.

— Predpostavljam da su bile plate za radnike. Čuo sam da sutra treba da bude isplata.

— Da, tako sam i ja čuo.

— Da su braća Kasidi uspeli, ovo bi bila peta pljačka voza. Mora se priznati da su bili dosta uspešni. No, sada je i tome do-

šao kraj. Morao se konačno naći neko ko će im stati na put.

— Da, dosta tog su već uradili. U pravu ste, Bene. Bila bi to peta pljačka voza. Ako je i od braće Kasidi, mnogo je. Steta što su i najmlađeg brata uvukli u sve to.

No, samo je ranjen i valjda će izvući pouku iz ovog što se večeras dogodilo.

Uze bocu viskija i nasu par gutljaja u lonče sa kafom govoreći:

— Valjda će me ovo zagrejati.

— Da, to je dobro. Nego reci mi, Morgane, da li znate kad će pruga konačno biti gotova. Treba uskoro da bude puštena u saobraćaj, zar ne?

— Pretpostavljam da će taj svečani trenutak biti sledeće nedelje. Tako je predviđeno.

Bat je bio uznemiren. Razgovarao je sa Benom ali nije bio svestan svojih reči. Misli su mu bile na drugoj strani. Mislio je samo jedno: šta je sa Čarlijem?

Konačno odlučio:

— Idem u grad.

— Ali, Morgane, zar ne vidite kako pada?! Posle svega što se dogodilo, mislim da je najbolje da ostanete ovde i čekate. Budi te razumni!

— Čarliju se nešto dogodilo. Osećam to. Da je sve u redu bio bi on ovde.

Ustade, uze čizme i počeo da se obuva.

— Nervozni ste i uznemireni, Morgane. Nije ni čudo, posle svega što ste preživeli, ali ne brinite. Čarliju se nije ništa dogodilo. Sad će on.

Bat zastade i pogleda Bena.

— Nešto nije u redu. Moram sam u to da se uverim. Dajte mi kaput! Otići ću u grad, ionako

više nemam strpljenja da sedim pokraj vatre i čekam.

Neko pokuca na vrata i ne čekajući odgovor viknu:

— Bene! Bene, da li ste tu?

Vrata se otvoriše i visoka prilika zastade na pragu govoreći:

— Kakvo pasje vreme. Mogu li unutra?

Ben zatvori vrata za posetiocem. Ništa nije govorio. Već sam pogled na došljaka izazva strepnju. Nešto nije u redu. To je bilo jasno.

Došljak skide šešir i otrese kišne kapi. Tek tada Bat na njegovim grudima ugleda metalnu značku. Bio je to šerif iz Silver Krika. Uostalom, on se odmah i predstavi:

— Moje ime je Hordern. Tražim čoveka po imenu Bat Morgan. Rekli su mi da ću ga ovde naći.

Upitno pogleda Bata i nastavi:

— Vi ste sigurno taj Morgan kojeg tražim?

— Da, ja sam.

— Znači, još jedan od onih koji rade za Union Pacifik.

— Tako je, šerife.

Ispitivački je posmatrao Bata kao da želi da ga dobro zapamti. Tek nakon nekoliko sekundi reče:

— Treba ovo da vam predam.

Spusti na sto metalnu značku.

Bat zadrhta. Oseti neku mučnimu u stomaku i pruži ruku nameravajući da uzme značku, ali je još brže spusti. Kao da se plašio da će se opeći ako je uzme.

Gledao je značku, a potom podiže pogled na šerifa i tiho reče:

— Ovo je Čarlijeva značka. Gde ste je našli?

— Rekli ste da je to Čarlijevo.

Da, tako je rekao momak da se zove. Uspeo je da kaže svoje ime i vaše ime kao i da mi kaže gde ću vas pronaći. Tada je umro.

Tišina, nastala nakon ovih reči, bila je skoro opipljiva. Čulo se samo pucketanje vatre u peći. Prošlo je nekoliko minuta pre no što je Bat uspeo da progovori:

— Čarli je mrtav? Mrtav?

— Da.

— Ko ga je...

— Ne znam.

— Znači li to da je ubica pobegao?

— Da. Uspeo je da pobegne, a kiša je tako lila da je bilo nemoguće pratiti tragove.

Bat pride šerifu gledajući ga preteći.

— Niste ni pokušali da ga uhvatite, šerife! Ništa niste preduzeli, zar ne? Odgovorite mi!

Gvozdenim stiskom obuhvati šerifova ramena. Činilo se da će ga smožđiti. Lice mu je bilo blede, a ruke su mu drhtale.

Šerif se otrže i viknu:

— Prekinite! Dosta je gluposti! Rekao sam vam da je bilo nemoguće slediti ga. Nevreme je! Vidite valjda i sami. Kako u ovakvoj noći da pronađem čoveka? Sem toga, nisam ja ni bio na licu mesta kad se to dogodilo.

— Da li je neko bio tamo?

— Jedan prolaznik je video jahača koji je za sobom vodio tri osedlana konja. Nije ni obraćao pažnju na njega sve dok nešto kasnije nije čuo pucnjeve. Kad je pritrčao, video je Čarlija da leži na tlu. Više mu se nije moglo pomoći. No, ubica je u međuvremenu odmaglio iz grada.

Šerif začuta. Činilo se kao da se umorio od priče. Kad je pono-

vo došao do daha, nastavi još žešće nego malopre:

— Sve to nije moralo da se dogodi, ali vi ste svi isti! Vama je najvažniji novac. Čim nekog ubijete za kim je raspisana poternica dobijate nagradu, zar ne? To vam je jedino bitno. Ljudski život nije važan. Sve to što vi radite može da se obavi i na drugi način. No, vi to nećete. Kakvi ste vi to ljudi? Najbolje bi bilo da odete odavde! I to što pre. Pokupite novac koji ste zaradili i odlazite. Nadam se da vam neće presesti, Morgane.

Okrete se i pođe vratima. Pre no što je izašao zastade kao da se nečeg setio. Iz džepa izvuče nešto i spusti na sto govoreći:

— Evo vam i ovo. To je vaš prijatelj stiskao u ruci kad sam ga našao. Možda će vam pomoći ako se odlučite da vi pronađete ubicu. Meni to ionako ništa ne znači. Vi ćete znati šta da preduzmete.

Nakon tih reči izađe u kišnu noć.

*

Skoro je pala noć kad je voz stigao u logor broj sedam. Bilo je to naselje sačinjeno od baraka i šatora. Videlo se na prvi pogled da ljudi ovde stanuju samo privremeno i da je pitanje dana kad će pokupiti svoje stvari i otići u potrazi za novim poslom i boljom zaradom. Kad se veliki posao završi, nestaće i logor broj sedam.

Nekoliko kilometara južnije prostirao se mali gradić Promont, poznat po tome što u dogledno vreme tu treba da se spoje pruge sa severa i juga. Biće to

početak novog načina života. Pruga će povezivati udaljene krajeve, i putovanje će biti kraće i neuporedivo udobnije.

Pre no što je voz stao, Bat pokupi svoje stvari i skoči na tle. Nije mu se nikud žurilo i zato najpre pripali cigaretu.

Polako je koračao prolazom između šatora koji je neko mogao da nazove ulicom. Stanovnici logora su to tako i zvali.

Sunce je osušilo i poslednje kapi kiše.

Neko doviknu:

— Zdravo, Morgane.

Bat zastade i pogledom potraži čoveka koji ga je pozdravio. Nije morao dugo da čeka. Između šatora mu je prilazio ridokosi čovek, visok skoro dva metra. Tek kad mu se sasvim približio, Bat odvrati:

— Zdravo, Šile.

— Vratio si se? — upita ridokosi.

— Evo, upravo sam stigao.

— Gde si bio?

— U Silve Kriku.

— I kako je bilo?

— Eh, dosta toga se dogodilo u međuvremenu.

— Čuo sam nešto o braći Kasi-di. Znači li to da je sve istina što se priča?

— Istina je.

— Gde se to dogodilo?

— Na željezničkoj stanici u Silver Kriku.

Ridokosi se počea po bradi i nastavi:

— Šta je tebi, Morgane? Valjda nisi ranjen? Ne izgledaš baš dobro. A gde je Čarli?

Bat se zagleda u Šila. Prošlo je nekoliko sekundi pre no što je odgovorio.

— Čarli je mrtav.

— Nemoguće!
— Ipak, istina je.
— Kasidijevi su ga ubili?
— Ne! Ne znam ko je ubica.
Sam je otišao u grad i više se ni-
je vratio. Neko ga je mučki ubio.
— Prokletstvo!

Šil je stajao nepomično kao da
nije mogao da shvati šta se do-
godilo. Tek nakon nekoliko mi-
nuta ponovi:

— Prokletstvo! Kako je to mog-
lo da se dogodi?

Bat ga umorno pogleda.

— Ne znam. Gde je Beri Mur?

— U svom vagonu.

Zajedno su pošli između šato-
ra ka vagonu u kojem je privre-
meno stanovao Beri Mur. Šil je
nastavio glasno da razmišlja:

— Strašno! Debi Stjuart će biti
očajna. Čuo sam da su ona i
Čarli nameravali da se venčaju
za nekoliko nedelja.

Bat zastade i upita:

— Šile, da li si već video ovako
nešto?

Iz džepa je izvadio kožnu tra-
ku široku tri santimetra. Bila je
dugačka desetak santimetara, a
na krajevima je imala prišivene
staklene perle.

Šil uze traku u ruku i pažljivo
je osmotri.

— Ne, nikad nisam video ova-
ko nešto. Šta je to? Gde si to na-
šao?

— Jesi li potpuno siguran da
nisi to nikad ranije video? Pazi,
to mi je veoma važno!

Šili ponovo odmahnu glavom:

— Prvi put u životu vidim tako
nešto. Potpuno sam siguran.

Bet ponovo stavi traku u džep.

— Hvala, Šile — promrmlja.
Okrete se i bez reči uputi ka jed-
nom vagonu koji je stajao na

slepom koloseku nekih dvadese-
tak metara dalje.

Pope se na platformu i poku-
ca. Sačekao je nekoliko sekundi
pre no što je čuo glas:

— Ko je?

— Ja sam, gospodine Mure.
Morgan.

— Udite, Morgane!

Bat otvori vrata i ude u vagon
koji je bio sasvim prijatno i
udobno opremljen. Za pisačim
stolom je sedeo čovek koji od-
mah ustade i pride mu. Na sebi
je imao besprekorno sivo odelo i
belu košulju. Kosa mu je bila
potpuno seda. Pružio je ruku u
znak pozdrava.

— Dobro došli, Morgane! Čuo
sam da je sve gotovo i da nam
braća Kasidi više neće zadavati
briga.

Bat ništa ne reče. Bio je suviše
umoran i utučen da bi se upuštao
u diskusije. Beri Mur ga je
dobro poznavao i odmah je re-
kao:

— Protekle noći sam dobio te-
legram iz Silver Krika. Tamošnji
šerif me je obavestio o svemu.

— Onda znate da . . .

— Da je Čarli O'Brajan mrtav?
Da, znam. Strašno mi je žao
zbog toga.

— Ko će obavestiti Debi Stju-
art? Ja ne mogu.

— Zna ona već, Morgane. Ja
sam joj rekao. Znao sam da će to
vama biti teško. Na žalost, ne
mogu je utešiti. Čarlija smo svi
voleli.

— Hvala vam što ste joj vi rek-
li, gospodine Mure.

U međuvremenu Mur izvadi iz
ormana dve čaše i upita:

— Viski ili konjak?

— Viski, molim vas.

— Na stolu su cigarete. Poslušite se.

Mur uze bocu i napuni čaše.

— Sedite, Morgane — ponudi ga.

Bat ga posluša. Dok mu je pružao čašu, Mur upita:

— Kako se to dogodilo sa O'Brajanom?

— Čekali smo u železničkoj stanici do ponoći, no Kasidijevi nikako nisu dolazili. Voz je već bio u stanici, no oni se nisu pojavljivali. Čarli je bio suviše nestrpjiv i nervozan. Odjednom je rekao da više ne može da sedi i čeka već da ide u grad da vidi šta se događa. Nije se više vratio.

— Ko vas je obavestio da je mrtav?

— Nakon što je obračun sa braćom Kasidi bio gotov u stanici je došao šerif i obavestio me da je Čarlija u gradu ubio nepoznat jahač. Još ni sad ne mogu da shvatim kako se to dogodilo. Potpuno je neobjašnjivo.

— Možda je ubica bio u dosluhu sa braćom Kasidi?

— Da, to je sigurno. Naime, braća su na stanicu došla pešice, a ubica je vidio tri osedlana konja. Pretpostavljam da je trebalo da se sastane sa Kasidijevima nakon pljačke. Međutim, jedna stvar mi nije jasna.

— Šta to, Morgane?

— Kako to da se Čarli upustio u borbu kad je dobro znao šta nas čeka. To je, najblaže rečeno, bilo neoprezno s njegove strane. A vi ste dobro poznavali Čarlija. Bio je veoma oprezan i nikad nije činio ništa nepromišljeno. Uvek je dva puta razmislio pre no što bi preduzeo neki korak.

Beri Mur promrmlja:

— Eto, dogodilo se i njemu da pogreši. Na žalost, to ga je veoma skupo koštalo.

Pogleda pažljivo Bata i upita:

— Zašto ne pijete? Popijte koji gutljaj, siguran sam da će vam prijati.

— Ne mogu. Stalno razmišljam o našem životu i poslu kojim se bavim. Stavljamo život na kocku zbog železnice. Da li se to isplati i šta sad Čarli ima od svega? Sve je to veoma mučno, gospodine Mure.

— Čarli je, kao i svi mi, služio velikom cilju. Taj cilj je sad pred nama i bićemo veoma ponosni kad se san ostvari. Imajte to uvek na umu, Morgane.

Bat ustade, pride prozoru i zagleda se napolje. Ugledao je kolonu umornih, iscrpljenih radnika koji su se nakon napornog rada vraćali u logor.

Glas mu je bio pun gorčine kad je rekao:

— Pred nama je slavlje i ostvariće se san, kažete. To je tačno, ali pogledajte malo nas, pukovniče. Šta smo mi? Očajnici koji kroz bespuća jure razbojнике. To je naš posao, pukovniče. Ne znam da li treba da budemo ponosni zbog toga.

— Nemojte da sumnjate u to, Morgane. Svako od nas doprinosi na svoj način.

— Šerif iz Silver Krika je rekao pravu istinu. Rekao mi je ne ustežući se sve u lice. Možda je imao pravo, no najviše me je pogodilo to što nije ni pokušao da nađe Čarlijevog ubicu. Baš ga briga. Rekao je da kiša lije kao iz kabla i da ništa ne može da učini.

Bat je bio ogorčen, na ljude i na sebe. Nastavi:

— Kiša mu je smetala. Da je neko drugi bio u pitanju, sigurno se ne bi tako ponašao. Ali šta smo mi za njega? Nismo nimalo bolji od razbojnika koje jurimo. A naš posao je lov na ljudske glave. Surovo je to, bez obzira na to što su ti razbojnici ogrezli u krvi i što samo nanose zlo. Naš posao je prljav, pukovniče, bez obzira na to što služi velikom cilju, kako ste rekli.

Bio je umoran i tužan.

— Zašto nas toliko mrze, pukovniče?

Mur ustade i priđe mu.

— Oni mrze železnicu. Plaše se svega što je novo i što može da promeni ustaljen način života.

— Ne verujem da je tako.

— Ranije ste mi verovali, Morgane.

— To je bilo ranije.

— Već na početku ste znali da ovo neće biti lak posao. Ipak ste ga prihvatili. Pozvao sam najbolje ljude iz moje čete jer sam verovao u njih i znao da će najbolje obaviti taj posao. Obavezali ste se da ćete štititi železnicu i njene interese.

— Zahvalan sam vam što ste nas pozvali, pukovniče. Bili smo skoro izgubljeni i nismo znali šta da počnemo. Bili smo na rubu propasti i ovaj posao je za nas bio spas. Ali ipak je nešto ostalo od ranijeg života. Ljudi nas nisu prihvatili. Uvek nas gledaju, popreko, kao ljude koji se neće smiriti, niti će se vratiti na pravi put. Za ostale sam ja kao i čovek izvan zakona, i verovatno nisam mnogo bolji od razbojnika koje sam ubio.

— Vi ste drugačiji, Morgane. Imate značku.

— Bez obzira na to. Uvek ćemo biti drugačiji od ostalih. Shvatio sam to kad je Čarli poginuo.

Beri Mur se zagleda u čašu.

— Znači li to — upita — da ćete nas napustiti?

— Zar biste vi napustili železnicu, gospodine Mure?

— Ne, to nikad ne bih učinio. To što ovde radim je moj životni san, Morgane. Shvatio sam da čovek može da živi samo kad pred sobom ima neki cilj, inače je sve besmisleno. Znao dobro i sami da . . .

Iznenada je začutao. Gledao je kožnu traku koju je Morgan izvadio iz džepa.

— Šta je to?

— To sam upravo ja hteo vas da pitam — reče Bat.

— Dajte mi to! Koliko ja znam to je neka vrsta amajlije. Vidao sam već takve stvari.

Uzeo je traku i primeo je svetlu, da bolje razgleda. Pažljivo ju je proučavao.

— Odakle vam?

— Najpre mi recite šta je to — zahtevao je Bat.

— Amajlija koja, prema verovanju, donosi sreću onom ko je poseduje. Nose je Komanči kao talisman. Zaista me interesuje gde ste to pronašli?

— Čarli je imao u ruci kad su ga pronašli.

— Znači li to da ga je ubio Indijanac?

— Ne, ali siguran sam da je vlasnik ove amajlije Čarlijev ubica. To je jedini trag koji imam i siguran sam da će mi pomoći da nađemo ubicu.

Mur mu vrati traku govoreći:

— Neće biti lako pronaći čoveka samo na osnovu ovoga. Indijanac bi tražio ovu amajliju, ali ako je pripadala nekom belcu, taj će zaboraviti na nju.

— Naći ću ga. Čarli mi je bio prijatelj. Zajedno smo kovali planove za budućnost. Došli smo zajedno ovamo da radimo za železnicu samo da bismo prikupili dovoljno novca za ranč. To su bili naši snovi, pukovniče. Novi život je bio pred nama i nadali smo se da ćemo tako zaboraviti strahote rata.

Bari Mur pride pisaćem stolu i iz fioke izvadi priznanicu. Pruži je govoreći:

— Uzmite. To je potvrda da vam pripadaju tri hiljade dolara. Tolika je nagrada za braću Kasidi. Pošto O' Brajan nije živ, novac je vaš.

*

Šil je još uvek sedeo na istom mestu gde ga je Bat ostavio. Pušio je debelu cigaru. Kad mu se Bat približio, ustao je i upitao:

— Šta je rekao?

— Ništa naročito.

— Hoćemo li na piće. Danas više ne radim, a sutra je plata pa mogu sebi da dozvolim nekoliko čašica. Pozivam te da mi se pridružiš.

Bat uzvрати pitanjem:

— Gde je Debi Stjuart?

— Valjda i sam znaš gde je.

Radnici, umorni od posla, žurili su u obližnji salun da popiju po koju čašicu i da se provesele. Zato salun nije bilo teško pronaći. Trebalo je samo slediti reku umornih ljudi.

Salun nije bio ništa naročito, ali pošto je ovde sve bilo privremeno, potpuno je odgovarao željama stanovnika logora. Bio je to takođe šator, samo veći od ostalih. Jedino je pozornica bila sačinjena od dasaka. Zapravo, salun je bio načinjen tako da se bez veće muke može sklopiti, natovariti u kola i preneti na drugo mesto.

Unutra je bilo prepuno. Nije bilo nijednog slobodnog mesta.

Mada je galama bila nesnosna, odnekud su se čuli zvuci raštimanog klavira. Na pozornici su plesale devojke.

Bat je sledio Šila, koji se vešto i relativno lako probijao do šanka. Debi nije bila tu.

Šil poruči viski, a Bat je iskoristio priliku da upita barmena:

— Gde mogu da nađem gospodicu Stjuart? Moram da razgovaram s njom.

— Pakuje se.

— Šta kažete?

— Gospodica Stjuart odlazi odavde. Rezervisala je mesto u vozu za Silver Krik.

— A gde je sad?

— U svom šatoru.

Bat htjede da pođe, ali ga Šil zadrža.

— Zar nećemo najpre da popijemo po jednu?

— Odmah se vraćam. Pazi na moj prtljag. Šile, i naruči još po jedno piće.

Jedva je uspeo da se probije do izlaza. Devojke, koje su radile u salunu, živele su u šatorima postavljenim odmah u neposrednoj blizini.

Bat je lako našao put.

Debi Stjuart je delila šator sa još dve devojke. Ušavši unutra,

Bat je ugleda kako pakuje stvari.

Čula je korake i okrenula se. Nekoliko sekundi su se gledali, a potom se Debi vrati svom poslu.

Kad je sve spakovala, zatvorila je tašnu i sela na krevet. Oči su joj bile mutne, a kapci natečeni. Videlo se da je plakala.

Bat je stajao na nekoliko koraka od nje. Nije znao kako da počne. Upitala ga je:

— Zašto si došao, Bate?

— Čuo sam da odlaziš.

— Kao što vidiš. — Glas joj je podrhtavao.

— Kuda ćeš?

— Idem na istok.

— U koji grad?

— St. Luis. Tamo sam rođena.

Sve vreme je gledala u maramicu koju je držala u rukama. Nije se usuđivala da ga pogleda plašeći se da će briznuti u plač. To nikako nije želela.

— Šta ćeš tamo, Debi? Ostani! Ja ću se brinuti o tebi isto kao i Čarli.

Nije više mogla da se savlada. Ustala je i pokrila lice rukama dok su joj se ramena tresla od plača.

— Oprosti, Debi.

Prolazili su minuti. Nije se ni pomerila. Kad se malo smirila spustila je ruke i pogledala ga. Oči su joj još uvek bile pune suza.

— Nemoj više da govoriš o njemu, Bate. Ne mogu više. Čini mi se da ću poludeti.

— Žao mi je, Debi. Znam da nemam prava da te zadržavam i više neću ni pokušavati. Ipak, možda bi mogla još malo da sačekaš, bar dok pruga ne bude gotova. Znam da je za tebe naj-

bolje da podeš na istok i započneš novi život.

— Ko zna? U svakom slučaju moram da odem.

— Dobro, kad si odlučila. Uzmi ovo.

— Šta je to? — Debi ugleda u Batovoj ruci priznanicu na tri hiljade dolara.

— Polovina tog novca pripada Čarliju, a pošto njega nema, to je sad tvoje. Molim te, uzmi to. Čarli bi želeo da uzmeš, Debi.

Odmahnula je glavom. Usne su joj drhtale i činilo se da će ponovo svakog trenutka zaplakati.

Tek nakon nekoliko minuta smogla je snage da progovori.

— Zadrži novac, Bate. Kupi ranč u Oregonu, to ste vas dvojica želeli, zar ne? Neka se bar tebi ispuni san kad njenu nije. Ne mogu to da uzmem. Svaki cent bi me podsećao ... da ... Oh, bože!

Klonula je na ležaj i zajecala.

Bat neprimetno otvori putnu torbu i stavi priznanicu unutra. Potom pogladi Debi nežno po kosi i reče:

— Još si mlada, Debi. Život je pred tobom, a svet je velik i ima mesta za sve. Srećno!

Pošao je ka izlazu. Iznenada začu njen glas:

— Bate!

— Molim.

Okrenuo se i ugledao je kako sedi na krevetu. Suze su joj tekle niz lice, ali sad se više nije obazirala na to, niti je pokušavala da ih sakrije.

— Ti si mu bio prijatelj, jedini kojeg je imao.

— Da, Debi.

— Znaš li ko ga je ubio?

— Ne, ne znam.

— Hoćeš li pronaći ubicu?

— U to budi uverena.

— Osveti Čarlija, Bate. Obećaj mi to!

— Obećavam. Ali šta će biti s tobom? Hoćeš li mi bar ponekad pisati?

— Ne, ali osetiću kad ispuniš obećanje. Znaću to. Srećno, Bate!

*

Šil je stajao pred šankom i pijuckao viski. Bat naruči piće za sebe. Šil ga je ispitivački posmatrao:

— Razgovarao si s njom? — upita.

Po glasu se već moglo zaključiti da se Šil napio. Bio je spreman za razgovor.

Bat potvrdi i nakon što je ispio viski, natoči sebi još jednu čašu.

Šil ga je i dalje netremice posmatrao.

— Moram nešto da ti kažem — promrmlja. — Uvek sam se čudio i pitao šta takav momak kakav je bio Čarli nalazi na devojci poput Debi. Ona nije bila za njega. Čarli je bio dobar momak, i zaslužio je više.

Bat ponovo iskapi čašu i reče više za sebe:

— Čarli je bio dobar momak. U vojsci je bio kapetan i nakon borbe kod Viksburga je odlikovan srebrnom zvezdom. Bio je divan drug, hrabar i odlučan.

— Kako je mogao da se veže sa devojkom poput Debi? Ona je skitnica. Hteo sam nekoliko puta to da mu kažem, ali nisam se usuđivao.

— Zašto je toliko optužuješ? Šta ti uopšte znaš o toj devojci, Šile?

— Dobro znam kakva je. Bat ponovo natoči.

— Ne znaš. I kako možeš uopšte da osuđuješ ljude o kojima ništa ne znaš? Da je Čarli živ ne bi ti oprostio ovu uvredu. Zar ne veruješ, Šile da se ljudi mogu promeniti, postati bolji nego što su bili?

— Takvi se ne menjaju. Zapravo je ne verujem da se bilo ko menja. Ja se ne mogu promeniti, ti ne možeš. A Debi poznajem veoma dobro. Ona će uvek biti ista.

Bat ga je zamišljeno posmatrao. Znao je da ne vredi ni da pokušava da mu objasni. Čak i da je bio potpuno trezan, Šil ga ne bi razumeo. Bio je čovek koji ne oprašta ljudima ako nekad u životu pogreše. O svakome je donosio svoj sud, i nije ga menjao ma šta se dogodilo.

Ipak, pokušao je još jednom:

— Život menja ljude, Šile. Ljudi se međusobno upoznaju i utiču jedni na druge, a samim tim se i menjaju, na bolje ili na gore.

— To ti ne verujem. Vuk dlaku menja, ali ćud nikada. Znaš tu poslovicu, zar ne? Vas dvojica ste bili zajedno u ratu. Šta si ti bio po činu, Morgane?

— Kapetan, kao i Čarli. Bili smo u istoj jedinici kod pukovnika Barija Mura.

— To sam i mislio. Zato si takav i tako govoriš. To je valjda vaš kodeks časti. Međutim, bilo je i drugačijih oficira Morgane. Onih koju su nakon rata postali banditi.

Bat se trže. Šta je Šil znao o njegovoj prošlosti? Pogledao ga je u oči, međutim, odmah je video da je Šil pijan. Ipak, oseti gorčinu u ustima, koju pokuša da spere gutljajem viskija.

*

Svanulo je. Bilo je prilično sveže, a sunce je tek stidljivo bacalo prve zrake na zemlju.

Bat je ispratio Debi na stanicu. Nosio je putnu torbu.

— Hoćeš li mi pisati kad stigneš u St. Luis, Debi? Voleo bih da se javiš.

— Ne znam, Bate.

Bila je bleđa i neispavana. Kapci su joj još uvek bili natečeni. Primećivalo se da je plakala.

Mada je imala preko ramena šal, drhtala je. Bat joj pomože da se popne u voz i dodade joj prtljag.

— Debi, ako ti ikad bude potrebna pomoć, potraži me. Pukovnik Mur će uvek znati gde sam i pronaći će me. Molim te, javi se. Brinuću se za tebe.

— Hvala ti. Neću zaboraviti šta si učinio za mene.

Pozdravili su se. Voz je polako kretao. Bat ga je pratio pogledom sve dok nije nestao u daljini.

*

Ko je?

Bat otvori vrata i uđe. Ugleda Mura koji je stajao ispred ograde. Upravo se brijao.

— Vi ste, Morgane! Udite slobodno! Kako mogu da vam pomognem?

Bat skide šešir i sede.

— Hteo sam da vas pitam koliko će, po vašem mišljenju, trajati izgradnja pruge. Preostala je još mala deonica koliko ja znam.

— Da, radovi su pri kraju. Pretpostavljam da će sve biti

okončano za desetak dana, a možda i ranije. Mi ćemo svako nastojati da to bude što pre. Zašto?

— Kad pruga bude završena, završiće se i moj rad na železnici, pukovniče.

Beri Mur prestade da se brije i iznenadeno ga pogleda, kao da ne veruje svojim ušima.

— Napuštate Union Pacifik? Zašto?

— U pitanju su privatni razlozi. Zato sam hteo da vas ranije obavestim, gospodine.

U dva koraka je Mur bio kod Bata. Uхвати ga za ramena i reče:

— Ne mogu da vas pustim da odete. Nećete otići tako lako, Morgane. Recite šta da učinimo da biste ostali? Ispunićemo sve vaše uslove.

— Ništa ne vredi, pukovniče. Odlučio sam. Čim pruga bude gotova, ja odlazim.

Ali, zašto?

Bat sleže ramenima.

— Slušajte me — reče Mur. — Kad smo bili u ratu, verovali smo jedni drugima. Samo tako smo mogli da gledamo smrti u oči i da opstanemo. Verujte mi i sad, Morgane! Znam da odlazite zato što je Čarli ubijen.

— Da, tako je.

Mur ga pusti i okrene se.

— Čarli nije poginuo uzalud.

Na Batovim usnama se pojavi gorak osmeh.

— Šta Čarli sad ima od toga? Upravo sam ispratio devojkicu sa kojom je nameravao da se oženi. Njih dvoje su planirali nov život. To bi bilo nešto, pukovniče. A šta sad? Nije poginuo uzalud, kažete! Niste me ubedili.

Mur ga je ćuteći posmatrao. Bat nastavi:

— U ratu smo se sprijateljili, bili smo kao braća. Kad je rat završen, našli smo se na vetro-metini i nismo znali šta da po-čnemo. Niko nas nije hteo. Kre-nuli smo pogrešnim putem i po-stali ono što nikada nismo žele-li. Tad ste vi došli, pukovniče, i spasli nas.

— Verovao sam da vam je ov-de dobro.

— Da. Mi smo bili ubeđeni da se borimo za veliku stvar i da či-nimo dobro što štitimo ljude od bandita. Ali ljudi nam ne veruju, pukovniče. Ne veruju da se neko može promeniti, i da neko ko je ranije pogrešio može da postane pošten čovek. Ljudi su nemilos-rdni i ne pružaju šansu da se is-pravi ranije učinjena greška.

Bio je ogorčen. Primećivalo se to iz svake reči koju je izgovorio. Nastavio je:

— Čarli je ubijen, a onaj pro-kleti šerif iz Silver-Krika nije na-šao za shodno da potraži ubicu, jer je padala kiša. Zamislite sa-mo, čovek je ubijen, ali ništa ni-ko ne preduzima jer pada kiša! Kakva ironija. Šta sad ima Čar-li? Samo drveni krst na grobu.

Beri Mur je i dalje ćutao. Ko-načno tiho upita:

— Šta ćete raditi kad napusti-te železnicu, Morgane?

Potražiću Čarlijevog ubicu.

— I šta kad ga nađete?

— Ne znam. Jedino znam da ću ga pronaći. Obećao sam to jednoj osobi koja je uspela da se promeni i postane pošten čovek. Uprkos okolini koja i dalje hoće da dokaže da to nije istina. A na-ko toga, ko zna kuda ću?! Kali-

fornija, Kanada, Oregon, ne znam...

— Čarliju više ne možete po-moći.

— Ne, ali pomoći ću sebi. Mo-ram pronaći ubicu, makar ga gonio do kraja sveta, gospodine Mure.

Mur nastavi da se brije.

— Neka bude kako ste odluči-li, Morgane. Nećemo vam pravi-ti smetnje kad budete hteli da odete. Dobro smo saradivali. I pošto sam već star, mislio sam da me vi zamenite kad odem. Ipak, neću vas zadržavati. Vi najbolje znate šta treba da čini-te. Neću vam kvariti planove, jer vas cenim, Morgane.

— Nadam se da ćete i vi ostva-riti svoj san, pukovniče. Pruga će uskoro biti gotova.

— Da, to je moj san. Ovo što radimo je budućnost, Morgane. Naša zemlja mora da napredu-je, bez obzira na one koji se to-me odupiru. Što se vašeg posla tiče, Morgane, zapamtite da se ovamo možete vratiti kad god budete hteli.

*

Kad je izašao iz Murovog vago-na, Bat neodlučno zastade. U daljini kroz jutarnje sivilo video je grupe ljudi koji su već počeli da rade.

Kuda da krene? Možda bi bilo najbolje da ode u neki od salu-na. Ionako nije imao drugog po-sla, a možda će tamo sresti ne-kog ko će nešto više znati o indi-janskoj amajliji.

Ušao je u salun koji je obično bio najposećeniji. U ovo doba je bio skoro prazan. Za šankom su

sedela dvojica i ispijala viski. Samo za jednim stolom je sedelo neko društvo. Četiri muškarca i jedna žena.

Bat ih samo okrznu pogledom. Muškarci su se kartali, a žena ih je posmatrala. Odmah se moglo zaključiti da su profesionalni kockari. Bat naruči viski i kad ga je barmen poslužio, tiho upita:

— Ko je ona žena za stolom?

Barmen obrisa ruke o kecelju i odgovori:

— Zove se Linda Šort.

— Ko je ona?

— Drži bank uveče kad nava-
le kockari.

— Neverovatno je da se usu-
đuje da sama to radi.

— Nije sama.

— Znači, neko od onih moma-
ka joj je muž?

— Onaj u svetlom odelu.

— Ko je on?

— Ne poznajem ga. Kažu da je
došao s istoka, iz Kanzasa. Pravi
kockar.

— Zna li kako se zove?

— Van Alen.

Bat se trže i zagleda se u leđa
kockara.

— Trejsi van Alen?

— Da. Kartaju se od ponoći.
Ne verujem da će se ovo dobro
završiti.

— Ko su ostali za stolom?

— Ne poznajem ih. Mislim da
su i oni pravi kockari, profesio-
nalci.

— Kako znate?

— Malo bolje pogledajte i biće
vam sve jasno. Dva momka koji
sede jedan nasuprot drugom su
zajedno i čitavo vreme se dogo-
varaju. Van Alen je izgubio sko-
ro hiljadu dolara, ali taj će se
već snaći. Posmatram ga svako

veće. Njegov limit je petstotina
dolara, i čim više gubi prekida
igru. Od ponoći gubi svaku dru-
gu partiju, ali ne prestaje da se
karta.

Barmen se naže i poverljivo
šapnu:

— Upravo su sad ona dvojica
dali jedan drugom znak. Pazite
šta vam kažem, van Alen će iz-
gubiti i ovu partiju.

Bat ostavi čašu na šank i zain-
teresovano je očekivao razvoj
događaja. Tiho upita:

— Kako su se dogovarali?

— Momak s desne strane je po-
čao kucnuo četiri puta. Prema
onom što sam dosad naučio gle-
dajući ih, ima fleš, a van Alen
ima tri asa. Ako kupi još jednog,
pobedio je. Pazite sad!

Tog trenutka se začu van Ale-
nov glas:

— Dajte mi kartu odozgo, gos-
podine!

Kockar koji je delio ga zapa-
njeno pogleda i spusti karte na
sto.

— Šta ste rekli? — upita.

— Rekao sam da mi date kar-
tu odozgo.

Kockarevo lice je bilo kao is-
klesano od kamena.

— Pa dao sam vam. — Odvra-
ti.

— Ne, niste. Dali ste mi donju
kartu, gospodine. To je sedmica
herc, a gornja karta je karo as.
Okrenite tu kartu da svi pogle-
damo!

Bat je odmah primetio kako je
kockar ostavio karte na sto i u
istom trenutku spustio ruke pod
sto. Pri tome mirno upita:

— Šta hoćete time da kažete?

— Hoću da kažem da varate,
gospodine, a kad je neko glup

onda to ne treba da radi jer se primeti.

Kockar skoči. Izvuče revolver, ali van Alen je reagovao poput munje. Bio je brži. U ruci mu zaisija deringer. Odjeknu pucanj.

Kockar se zatetura i pade preko stola.

Njegov ortak, koji je još sedeo, takode poseže za oružjem. Opašać nije imao, ali je poput van Alena u jakni držao deringer. Van Alen nije mogao tako brzo da reaguje i na drugoj strani.

Odjeknu pucanj iz Batovog revólvera i pogodi kockara u ruku. Drugi kuršum je stigao iz Alenovog revólvera i drugi kockar je bio mrtav.

Bat vrati revolver u futrolu i reče:

— Zdravo, Trejsi!

— Koliko vidim još uvek si sentimentaln, Bate.

Bat iskapi viski i tek tada odgovori:

— Šta ćeš. Takav sam bio i, kao što vidiš, takav ću i ostati.

Van Alen spusti deringer u džep.

— Drago mi je što te vidim, Bate. Video sam te čim si ušao i znao da mogu da se oslonim na starog prijatelja. Zato sam tako mirno i igrao.

— Znači tako, odmah si me video.

— Da, i sve vreme sam te gledao u ogledalu.

Van Alen se okrete ka devojc, koja je, nepomična i bleđa, stajala kraj stola.

— Linda, dozvoli da te upoznam sa najboljim prijateljem. Ovo je čuveni kapetan Bat Morgan.

Potom se okrete Batu i predstavi mu Lindu:

— Bate, ovo je Linda Šort, najlepša i najbolja devojc u čitavoj zemlji.

— Drago mi je.

Pozdravila ga je, mada još nije mogla da se povrati od šoka.

Na ulazu u salun pojaviše se neki ljudi, kojima Bat reče:

— Sklonite leševe. Možete otići pukovniku i ispričati mu šta se dogodilo. Verovatno će poslati telegram u Silver Krik i obavestiti o tome šerifa.

Zaćutao je, a potom kao da se nečeg doseti, reče:

— Recite mu da obavezno u telegramu napiše i moje ime.

Okrete se potom mladoj ženi i Alenu pa ponudi:

— Viski ili džin?

— Dva viskija.

Netremice su se posmatrali stari prijatelji dok su ispijali viski. Bat se obrati Alenu:

— Dobro izgledaš. Kako si?

— Ostavi komplimente. Znam ja dobro kako izgledam. I ne mogu da izgledam bolje nakon svih tih neprospavanih noći. Živim sa kartama. Prokleti rat! Oprosti mi, Linda. Kad se toga setim, obuzme me bes i tuga. Zar si ti zaboravio rat, Bate? Uniforme smo skinuli, ali uspomene ostaju, osobno one tužne.

— Tako je, Trejsi, ali živeti se mora.

— Šta sad radiš, Bate?

— Zaposlen sam kod Union — Pacifika.

— Da li si zaboravio rat?

— Ne, nisam.

— Sećaš li se svih strahota koje smo zajedno preživeli? i svih onih momaka koji su poginuli?

— Da. Svega se sećam, mada sam se svim silama trudio da zaboravim.

— I sa mnom je tako. Nisam uspeo da zaboravim. Oprosti, Linda. Ovo su mučni razgovori, ali uvek je tako kad se sretnem sa starim prijateljem. To je ironija sudbine. Sretnemo se nakon dugog vremena, pričamo o prošlosti i rastužimo se. Hoćeš li još nešto da popiješ, devojčice. Žao mi je što se ovo dogodilo. Hajde, popij još nešto.

Nakon što je Lindi usuo piće, Alen se ponovo okrete Batu i upita:

— Šta je sa ostalima? Znaš li nešto o njima? Baš me interesuje sudbine ostalih nakon rata.

Bat se zagleda u čašu.

— Od oficira iz stare jedinice ostala su samo trojica. Ti, ja i pukovnik.

— Beri Mur?

— Da, baš on.

Primeni kako se Alenovo lice zgrčilo. Stari bol se javio. Rana nije zarasla. Ipak upita:

— Šta ti je, Trejsi?

Van Alen najpre isprazni čašu i tek tada odgovori, trudeći se da skrije osećanja:

— Ništa. Ništa mi nije. Nisam znao da nas je tako malo preostalo. Kakva je bila sudbina ostalih momaka? Voleo bih da znam. Ispričaj mi!

— To nije tema za razgovor pred devojkom.

Van Alen odmahnu rukom.

— Linda je navikla na sve. Upoznala je i crnu stranu života. Nas dvoje smo se upoznali nakon završetka rata i od tada smo stalno zajedno. Ispričaj što znaš, molim te.

— Sećaš li se Kuka?

— Vodio je četu G, zar ne?

— Da. Iz njegove čete su preživela samo trojica. Ostali su pogi-

nuli. Kuka je sve to proganjalo i nije mogao da se vrati normalnom životu.

— Niko od nas nije nastavio da živi kao ranije. I šta je bilo sa Kukom?

— Postao je kockar kao i ti. Ubijen je u Vičiti. Dorset i Valti su pljačkali poštanska kola. U početku su dobro skrivali tragove, međutim, ipak su ih na kraju uhvatili i presudili im. Pre dva dana u Silver—Kriku je ubijen Čarli O'Brajan.

— Koliko mi je poznato vas dvojica ste zajedno radili za Union Pacifik?

— Da.

— A šta je sa Beri Murom?

Kad je spomenuo pukovnika Alenov glas jedva приметно zadrhta.

— On je zadužen za sigurnosti na železnici.

— Ovde je, zar ne?

— Da. Zašto pitaš?

Van Alen se nasloni na šank i reče više za sebe:

— Tražim ga.

— Zar još uvek zbog one tragedije u Leksingtaunu? Pa da, to sam odmah i pomislio.

— Zbog toga, Bate. Znao sam da je na železnici. Zato sam došao u Teksas. Išao sam od grada do grada, od logora do logora da bih pronašao bilo kakav trag. Znao sam da ću na kraju uspeti. Moram da izravnam stare račune.

Zaćutao je. Prošlo je tako nekoliko minuta, a potom Alen nastavi:

— Došao sam da ga ubijem, Bate!

Linda ga je uplašeno pogledala.

— Prestani da misliš na to, Trejsi — reče Bat.

— Zar si protiv mene? Ti bar znaš dobro šta se dogodilo u Leksingtaunu. Da si na mom mestu, ni ti ne bi drugačije postupio. Dobro te poznajem.

Bat se zamisli.

— Ja sam Murov dužnik, Trejsi. On me je doveo u Union Pacific. Čarlija i mene. Znaš dobro šta se sa mnom događalo nakon rata. Pošli smo stranputicom kao i Dorset, Valti, ili . . .

— Ili ja, hteo si da kažeš. Samo reci! U pravu si. Prokleti rat! Šta je načinio od nas? Bili smo mladi, puni ideala kad je počelo. Gurnuli su nas u taj pakao, nisu ni pitali hoćemo li, možemo li.

Uradili su to bez griže savesti i sad vidi šta su uradili. Postali smo najgori ološ u društvu. Žalosno, zar ne, Bate?

— Šta možemo, Trejsi. Takvo je vreme bilo.

— Da, ali tad su nam rekli da moramo i život da damo ako to zatreba. A kad se sve završilo, niko nas više nije ni pogledao, niti pitao šta nam treba i od čega živimo.

— To se ne zaboravlja, Trejsi, ali moramo da živimo sa tim uspomenama. Rat je prošao. Zašto ne odeš u Kaliforniju?

— Šta ću tamo? Da budem rančer?

Poče da se smeje.

— Čuješ li, Linda? Kako bi ti se dopalo da budeš žena nekog siromašnog rančera? Da pereš sudove, veš, ostariš pre vremena?

Linda ga setno pogleda.

— Kad bi ti to hteo, pristala bih.

Za trenutak se Alen zamisli, a potom nastavi:

— Hajde da popijemo nešto za dobra stara vremena. Pijemo i za budućnost koja je pred nama. Moja budućnost je u kartama. Tako sam se obogatio, ali to još nije kraj.

Glasno naredi:

— Donesite francuski šampanjac! Nas troje ćemo jedan sat da mislimo samo na lepu stranu života. Radovaćemo se životu i nadati se da ćemo biti još bogatiji. Hajde, pij, Bate! Ne boj se za Mura! Nisam nikog ubio s leđa, pa neću ni njega. Daću mu šansu, ali molim te, nemoj me sprečavati. Ne stoj mi na putu. Beri Mur mora da plati za ono što je učinio.

*

Pukovniče! Pukovniče!

— Da, tu sam! Ko je?

Beri Mur je upravo bio zaposlen pripremama završnih radova na pruži. Veliki posao je priveden kraju.

U vratima se pojavio radnik s pruge.

- Gospodine, u jednom salunu je bilo pucnjave.

- Šta se dogodilo?

- Dvojica su ubijena. Bat Morgan me je poslao da vam to kažem. Rekao je da u telegramu koji ćete poslati u Silver Krik spomenete i njegovo ime.

- Zar ih je Morgan ubio?

- Ne. Neki kockar po imenu Alen.

Hartija koju je pukovnik držao u ruci pade na sto.

- Kako se zove? - Van Alen. Trejsi van Alen.

- Hvala na obaveštenju. Sad možeš da ideš. Sve ostalo je moja briga.

Vrata za radnikom se zatvorile.

Minuti su prolazili, a Beri Mur nije bio u stanju ni da se pomeri. Zurio je pred sebe, a misli su mu se vraćale u prošlost. Nikad neće zaboraviti reči: - To ćete mi platiti, pukovniče! Višestruko ćete mi platiti!*

Konačno se pribrao. Dok je skupljao papire, grozničavo je razmišljao. Van Alen je došao. Vratio se. Skoro mu je ime i lik zaboravio, a sad se vratio.

Otvorio je fioku. Tu je bio revolver.

*

Morgane!

Tek što je izašao iz saluna, neko ga je viknuo. Okrenu se i ugleda onizg čoveka u radnom odelu. Poznavao ga je iz videnja.

- Pukovnik vas traži, Morgane! Hoće odmah da razgovara sa vama. Požurite.

- Šta hoće?

- Nije mi rekao. Rekao je samo da vas odmah pronađem i pošaljem k njemu.

- Recite mu da ću doći za pola sata.

Otišao je najpre u svoj šator. Morao je da se okupa i osveži jer je sa Alenom dosta popio. To je i uradio. Kupanje mu je dobro činilo. Oprao je i kosu i dok se okretao da uzme peškir, neko mu ga pruži u ruke.

Otvori oči i ugleda Mura. Oborisao se i obukao kao da nema posetioca. Nije ga ni pitao za razlog posete. Konačno, Mur reče:

- S obzirom da niste hteli odmah da dođete kod mene, morao sam ja k vama, Morgane.

- Došao bih da ste se još malo strpili, gospodine.

- Da, ali kada?

- Morao sam malo da se osvežim.

Beri Mur je bio veoma uznemiren. Nije mogao da se skrasi na stolici. Ustao je i počeo nervozno da šeta po šatoru. Nešto ga je mučilo.

- Jedan čovek je stigao u logor, Morgane.

- Verovatno mislite na Trejsija van Alena.

- Kako znate...

- Upravo sam sa njim popio nekoliko čašica.

- Sa Alenom?

- Da, baš sa njim.

- Rekli su mi da je ubio dvojicu.

- U samoodbrani, pukovniče. Čist je kao suza. Sve sam video svojim očima i mogu da posvedočim ako bude trebalo. Van Alen nije pogrešio.

Mur stade na ulaz u šator i zagleda se napolje.

- Vi dobro znate šta ja mislim, Morgane! Vrlo dobro znate! Zato ćemo iskoristiti tu pucnjavu i prisiliti ga da ode iz logora. I to odmah!

Bat dohvati revolver i počeo da ga čisti. Činilo se kao da je to najvažniji posao na svetu. Nije se mnogo obazirao ni na nervoznog pukovnika.

- Ako mislite da tako treba, pukovniče, onda to i uradite. Možete odmah.

- Šta to pričate, Morgane?

- Razumete me vi dobro. Podite u salun i izbacite Alena. Proterajte ga iz logora. Vidim da

nosite i revolver. To je nešto novo, a verovatno imate za to dobar razlog. No, kad je već tako, podite i dogovorite se sa Alenom. On vas ionako nestrpljivo očekuje.

Mur više za sebe počeo:

- Došao je zbog mene. Znam to. Uostalom, vi to možete da potvrdite, Morgane. Zbog mene je tu, zar ne?

- Da, pogodili ste.

- Do davola, vi pričate kao da je došao da me pita za zdravlje, a ne da me ubije. Kako možete da budete tako ravnodušni, Morgane?

- Smirite se, pukovniče. No, kad već hoćete da znate pravu istinu, onda čujte: Došao je zbog vas. Vaši stari i neraščišćeni računi. Trejsi nije zaboravio šta se dogodilo. Verovatno niste ni vi, ali vama je daleko lakše nego njemu.

- To vam je on rekao?

- To i još mnogo toga.

- Šta je još govorio?

- Izazvaće vas i naterati da pucate. To vam je šansa, zar ne? Mesecima vas traži.

- Ali, zašto?

- Pa vi to bolje znate od mene. Leksingtaun! Nije mogao da zaboravi da su svi njegovi tamo pobijeni. I to vašom krivicom, pukovniče. Sve je Trejsi tamo izgubio: roditelje, braću, sestre, susede.

Beri Mur se okrete i žustro reče:

- To je bilo neophodno. Bio je rat, a naš zadatak je bio da što duže zadržimo neprijatelja. Po svaku cenu! To je bilo naređenje i ja sam morao da ga izvršim. Bio sam vojnik, kao i vi, kao ostali.

- Ali, mi nismo zadržali neprijatelja, pukovniče! Niti smo mogli da ga zadržimo. Nije bilo ni najmanje šanse, a vi ste to jako dobro znali. I vi i svi mi koji smo bili tamo. Ali vi ste imali naređenje. Bože moj, kao da bi to bio prvi put da se takvo naređenje ne izvrši. Uvek smo sami procenjivali situaciju i donosili odluke. Van Alen vas zbog toga optužuje i to sa pravom.

- Moralo je tako biti.

Bat se zamisli.

- Ne, nije moralo. Kakav ste vi čovek, Mure. Ljudski životi nisu za vas ništa značili, ali svoj ste jako dobro čuvali. Bili ste vojnik, kažete. Kako to da niste shvatili da je rat gotov. Nije vam to ni bilo važno.

- Ne govorite tako, Morgane.

- Shvatio sam da ljudski životi nisu za vas ništa kad sam vam pričao kako je Čarli poginuo.

- Vi vrlo dobro znate.

- Sad i ja znam sve, a znali su i oni momci koji su ginuli za vaše svete ciljeve. Znali su, ali nisu bili uvereni da tako treba i da bude. Valjda nije smisao života umreti. Bolje bi bilo živeti za neki sveti cilj, a ne umreti za njega. Zar ne mislite tako, pukovniče.

Bat za trenutak ućuta. Pred očima su mu ponovo bile sve ratne strahote. Čudno, toliko se trudio da sve to zaboravi, da bi mirno spavao i živio, a sad se sve vratilo kao da je juče bilo. Nakon nekoliko sekundi nastavi:

- Bio sam sa Alenom kad smo stigli do njegove kuće. Video sam te strahote. Mnogo tog sam u ratu preživio, mislio sam da više neću moći. Trejsi je vadio ugljenisana tela svojih najdra-

žih. To ga je slomilo. Jedva sam ga sprečio da se ne ubije. Kasnije je nekoliko puta hteo da vas ubije. Ja mu nisam dozvolio. Noćima se s nožem prikradao vašem šatoru, van sebe od bola. Da, bio sam s njim. Ni sad ne znam kako je on preživeo, ni kako sam ja još uvek živ.

- Ali to je bio rat.

- Da, bio je rat. Van Alen hoće sad da se obračuna sa vama, jer ne može da zaboravi. Ja ga neću u tome sprečavati. To je vaša stvar i sami je raspravite. Naravno, ako to možete, pukovniče. Imate revolver, vidim. Zašto ne odete odmah u salun i sretnete se s njim. Ne bojte se, neće vas ubiti s leđa. Idite i pogledajte se, oči u oči.

- Znači li to da nećete da mi pomognete?

- Neću.

- Vratite mi značku, Morgane! Dok je Bat uzimao košulju i polako skidao značku, Mur jetko reče:

- Da sam to znao kod Vicburga.

- Šta biste učinili?

Pošto je pukovnik ćutao, Morgan nastavi:

- Pobrinuli biste se da i ja ostanem u vatri, zar ne?

Mur se zagleda u značku koju mu je Morgan bacio i polako je spusti u džep.

- Sad sam ostao samo ja iz naše jedinice.

- Uzmite tu značku i dajte je nekom drugom, nekom ko će se boriti za vas i poginuti za vas.

- Kakav sraman odlazak iz Union-Pacifika!

- Neka, pukovniče, ali ja sam bar ostao živ. To je najvažnije.

— Ja sam od vas napravio ljude. Potonuli biste da vas nisam izvukao. Vi i O' Brajan biste propali. Bili ste banditi. Verovao sam da ćete mi biti zahvalni.

Bat pride, unese mu se u lice i ljutito reče:

— Kažete da treba da vam budemo zahvalni?! Pa zar nije dosta što je Čarli poginuo zbog vas? Šta još hoćete? Zar vam nije dosta zahvalnosti? Život je izgubio! Kakva vama treba zahvalnost? Shvatite jedno, pukovniče: ja sam živ, i sa mnom možete da razgovarate kako hoćete i o čemu god hoćete. Ali Čarlija ostavite na miru, i njegovu prošlost. Ne dozvoljavam da se njegovo ime vuče po blatu.

— Završićete na vešalima, Morgane. Tamo ste i trebali da završite pre toliko godina.

Bat je drhtao od besa.

— Napolje! Izadite napolje, pukovniče, pre no što zaboravim ko ste i...

Pukovnik načini pokret rukom kao da će da izvuče revolver ali ga Bat preduhitri i uhvati ga za ruku.

— Revolver ne dirajte, pukovniče. Nas dvojica se nećemo obračunavati revolverima. To ću prepustiti Trejsiju van Alenu.

*

Izašao je iz šatora ponevši svoje stvari. Zastao je ne znajući kud da krene. Zapalio je cigaretu i polako povukao dim. Ugledao je Sila, ali nije bio raspoložen za razgovor sa njim.

Uputio se polako ka salunu gde je ostavio Lindu i Trejsija. Još uvek su bili tamo. Sedeli su za stolom u uglu i tiho razgova-

rali. Sem njih u salunu nije bilo nikoga.

Prišao im je i spustio svoje stvari kraj stola. Spusti se umorno na stolicu.

Van Alen se igrao kartama: Oči su mu bile mutne, a lice podbulo. Upita Bata:

— Kako to da si se već vratio?

— U međuvremenu se nešto dogodilo.

— Šta se dogodilo?

— Napustio sam Union Pacific.

— Zašto? Nadam se da nije zbog mene.

— Ne samo zbog tebe.

Van Alen promrmlja:

— Žao mi je, momče. Nisam želeo da ti pravim neprilike. Znaš to, zar ne?

— Ništa ti ne brini za mene, Trejsi.

— Beri Mur zna da sam došao? Morao je dosad da čuje tako važnu vest.

— Valjda nisi mislio da ćeš ostati neprimećen nakon one pucnjave? Morao je da sazna da si stigao. Uostalom, saznao bi to pre ili posle.

— Šta li će preduzeti? Šta ti misliš?

— Valjda poznaješ pukovnika. Neće dugo čekati. Zato moraš biti veoma oprezan.

— Samo nek pokuša.

Trejsi ustade i nesigurno koraknu. Linda ga je bojažljivo gledala. Tiho upita:

— Kuda ćeš, Trejsi?

— Idem da uzmem revolver. Hoću da budem spreman u slučaju da me Mur napadne. Ne mogu da ga čekam samo sa deringerom.

Bat mu dobaci:

— Pijan si, Trejsi. Sedi! Neće

Mur iz ovih stopa nešto preduzimati. Moraće da razmisli.

Van Alen nesigurno odvrati:

— Možda hoće, a možda i ne. Ko to zna? U svakom slučaju, moram biti spreman. Idem u sobu da uzmem revolver. Gde ti sad stanuješ, Bate?

— Trenutno sam bez stana.

— Ja ću se postarati da dobiješ sobu. Ovde, jer ovo je najbolji salon. Odmah se vraćam.

Bat ga je pratio pogledom. Van Alen se nije baš sigurno držao na nogama.

— Trejsi vam je dobar prijatelj, zar ne, Bate? — upita Linda.

— Da. Bili smo zajedno u ratu i dosta toga smo preživeli O' Brajan, Trejsi i ja.

— O' Brajan? Je li to onaj koji je pre dva dana poginuo? Vi ste o tome pričali.

Bat zausti da odgovori, ali tog trenutka se sa treskom otvoriše vrata saluna i unutra uđe jedan čovek. Bio mu je odnekud poznat. Vidao ga je u kampu, ali kao da ga je video i u nekim drugim okolnostima. Nije mogao da se seti gde. U logoru se pričalo da se zove Donegan. Bio je visok, prilično mršav. Imao je ožiljak na licu. Po njegovom držanju Bat zaključio da je veoma brz revolveraš.

Na grudima mu se sijala metalna značka. Sad je bio, znači, šerifov pomoćnik.

Došljak zastade nekoliko sekundi u vratima, pogleda koga ima u salunu, a potom priđe šanku. Naruči viski i glasno upita barmena:

— Rekli su mi da ovde mogu da nađem čoveka koji se zove Trejsi van Alen.

Linda se trže, a Bat tog trenutka ustade i pride šanku.

— Tražite Alena? — upita.

Barmen još nije ni stigao da odgovori na postavljeno pitanje. Donegan se okrete.

— Da. Zna li možda gde mogu da ga nađem?

— Najpre mi recite zašto vam treba.

— Šerif iz Silver-Krika mi je poslao telegram, kojim mi nalaže da uhapsim čoveka koji je danas ovde ubio dvojicu. Dakle, gde je taj van Alen?

— Kao što vidite ovde nije. Možete li mi pokazati taj telegram koji ste dobili?

Došljak ga leđeno pogleda.

— To se vas ne tiče. Uostalom, ja vas ne poznajem i ne vidim razlog zbog čega bih vam polagao račune.

— Moje ime je Morgan, Bat Morgan.

— Vaše ime mi ništa ne govori.

— Van Alen mi je prijatelj.

— To nema nikakve veze sa mojim poslom.

— Hteo bih da vidim telegram koji ste dobili od šerifa. Nadam se da ga možete pokazati.

— Sad mi je dosta rasprave. Čuvajte me se, Morgane! Bolje bi bilo da mi se sklonite s puta.

Doneganova ruka kliznu ka revolveru. No, Morgan se nije uplašio. I dalje je insistirao:

— Pokažite telegram!

— Vama neću da pokažem.

— Onda napustite salun, Donegane!

— Izaći ću kad nađem Alena.

— Vidite da nije ovde. Prema tome, moraćete da se vratite neobavljenog posla. Idite i recite pukovniku da mu plan nije us-

peo. Treba da zna da to nije tako lako. Vidim da imate značku koja pokazuje da ste šerifov pomoćnik, ali dobro znam na koji način se ona može dobiti. Lako je izigravati šerifa, Donegane. Poručite pukovniku da sam od-
sad i ja umešan u igru.

Dok je Morgan ovo govorio, Donegan ga je netremice posmatrao. Kao da se prisećao nečega. Zato upita:

— Jesmo li se mi negde već sreli?

Bat ga je ispitivački posmatrao. Prebirao je po sećanju i odjednom se seti gde je video to karakteristično lice. Nasmeja se i reče:

— Sad sam se setio. U Misuriju su tražili nekog momka veoma sličnog vama. Znam da je na poternici pisalo da ga traže zbog ubistva. Nagrada onom ko ga uhvati bila je visoka. Mora da ste dosta zabrljali, Donegane. Samo, taj se zvao Slatmajer. Doneganovo lice je bilo kao od kamena.

Bat više za sebe ponovi:

— Da, zvao se Slatmajer. Ja sam ...

Donegan se okrete i bez reči uputi vratima. Bat ga isprati pogledom, a potom se vrati za sto za kojim je sedela Linda.

*

Evo, ide Trejsi — reče Linda.

Bat se okrete i vide Trejsija na vratima saluna. U ruci je imao ključ. Pride im i baci ključ na sto.

— Ključ od tvoje sobe, Bate.
Linda neoprezno reče:

— Trejsi, upravo je bio neki čovek...

Kad je primetila da ju je Bat prekorno pogledao, bilo je već kasno.

Van Alen se trže i upita:

— Sta si rekla, Linda?

Bespomoćno je slegla ramenima. Alenov pogled je klizio sa Linde na Bata.

— Ko me je tražio? Reci, Bate? Zašto si začutala, Linda? Reci odmah ko je bio?!

Bat je bio u nedoumici da li da mu kaže ili ne. Međutim, Trejsi se nije predavao. Mada je još uvek bio pod uticajem alkohola, bio je svestan opasnosti koja ga vreba. Upravo zato je hteo da zna svaku pojedinost.

— Kaži već jednom! Ko je bio? Linda, ti reci!

— Neki čovek te je tražio... — poče ona neodlučno.

— Zašto? — upita polako.

Nisu mu odgovorili, no van Alen je shvatio o čemu se radi. Zato reče više za sebe:

— Znači, Beri Mur je već u akciji. Poslao je revolveraša da me sredi. Suviše se plaši za svoj život, pa je hteo da me preduhitri. Pogodio sam, zar ne, Bate?

— Znaš, Trejsi...

— Ne okoliši! Reci mi istinu.

— Mislim da si u pravu. Mur se već priprema da te ukloni pre no što se sretnete.

Bat uze bocu i natoči sebi i Alenu po čašicu viskija, govoreći pri tome:

— Sećaš li se dana provedenih u Misuriju?

— Bilo je to davno. Ne sećam se baš svega. Na šta misliš, konkretno?

— Sećaš li se ljudi koje smo sretali?

Kao kroz maglu. Ko će se tog setiti? Svaki dan smo vidali nova lica.

— Sećaš li se bar nekih imena?

— Da.

— Šta ti govori ime Slatmajer?

— Slatmajer? Slatmajer?

— Tada smo često vidali po-ternice sa tim imenom.

— Da, mislim da znam. Tog momka su tražili zbog ubistva, zar ne? Ima ožiljak na licu.

— Da, baš na tog sam mislio.

— Bandit. Kako je taj dospeo ovamo?

Bat ispi piće iz čaše. Van Alen zaključio:

— Idem odmah da ga potražim.

— Šta si naumio, Trejsi?

— Da nadem tog Slatmajera i porazgovaram s njim. Ne volim da mi sekira visi nad glavom. Bolje da se odmah suočim sa opasnošću koja mi pretila.

— Pazi šta radiš! To neće biti baš tako lako kao što misliš. Momak ima značku, što znači da je pomoćnik šerifa. Znam da to nije baš po zakonu, jer mu je značku verovatno Mur okačio, kako bi sve delovalo ispravno, ali ipak je ima. Mur se služi prljavim trikovima, ali ako Slatmajer nekog ubije, biće to po zakonu upravo zbog značke.

Van Alen spusti čašu na sto.

— Dobro je to Mur smislio. Veoma dobro. Nisam ni slutio da je takva kukavica. Ne sme sam da mi se suprotstavi, nego šalje revolveraše da u njegovo ime obavljaju prljav posao. Vešto smišljeno, zar ne?

— Mislim da bi bilo najpametnije da odeš, Trejsi?

— Da odem? Pa ti si lud, Bate!
 — Povedi Lindu, i idite što pre.
 — Po tebi, Mur ne treba da bude kažnjen. Treba da odem i sve zaboravim? Ne! To neću i ne mogu. Suviše dugo sam ga tražio i čekao trenutak kad ću mu se osvetiti. Sad je sve odlučeno. Tek kad to bude gotovo, naći ću svoj mir.

— Ne budali, Trejsi. Danas po podne, u šest sati imate voz za Silver Krik. Idite! Mur drži najjače karte u rukama, a ti kao kocakar treba da znaš da ne smeš mnogo da rizikuješ. Posle će biti kasno za sve.

Van Alen se zamisli. Za trenutak se činilo da se predomišlja, međutim njegove reči su otklonile svaku sumnju:

— Neću da odem! Ne mogu!

*

Bat izade iz saluna i uputi se niz ulicu. Bilo je već popodne. Radnici su imali pauzu za ručak. Na nekoliko mesta su se mogli videti kazani sa hranom.

Neko viknu:

— Zdravo, Morgane!

Okrete se i ugleda Šila. U jednoj ruci je držao porciju za jelo, a u drugoj lonče za kafu. Gundao je:

— Ne znam da li da jedem. Opet je pasulj sa slaninom za ručak! Slanina i pasulj! Uvek isto. Danima već to jedem. Jesi li ti ručao?

— Ne, nisam. Ali ja više nemam prava da jedem sa vama.

— Zašto, šta se dogodilo?

— Ne radim više za železnicu.

— Šta kažeš?

— To što si čuo. Ne radim više za Union Pacifik.

— Tako znači! Nećeš više sa nama.

— Ne, Šile. Dosta je bilo.

— Vidim da te je jako pogodila O' Brajanova smrt. Svima nam je žao tog momka, ali vi ste bili najbolji prijatelji.

— Imaš pravo, Šile. Čarlijeva smrt me je veoma ožalostila, ali od tada sam mnogo toga shvatio. Ovde je život veoma jeftin. I niko za to ne mari.

— Hoćeš li gutljaj kafe? Sad ću ti doneti.

— Nemoj. Hvala ti, Šile.

— Odlaziš iz logora?

— Ne još. Imam ovde nekog posla. Moram nekog da pronađem. Hoćeš li mi pomoći, Šile?

— Pa, naravno. Učiniću sve što mogu.

Bat izvadi kožnu traku i poka-
za je.

— Ovo je amajlija koju nose Komanči. Neka vrsta talismana i donosi sreću onom ko je ima. Ti si stalno sa ljudima iz logora pa pokušaj da saznaš da li neko nosi ovakve stvari.

— Retko se vida tako nešto.

— Da, nije uobičajeno, ali siguran sam da je vlasnik u logoru, ili bar češće dolazi ovamo. Nadam se da ti neće biti teško da učiniš to što te molim, Šile. Učini mi tu uslugu. Ja ne poznajem mnogo ljudi ovde.

— Budi bez brige, Bate. Odmah ću se raspitati. Znam neke koji se veoma dobro razumeju u običaje Komanča. Saznaću već nešto o tome. Ti misliš da je vlasnik u logoru?

— Da. Čarlijev ubica je odavde došao i ovamo se vratio. U to sam siguran.

— Po čemu si to zaključio?

— Kad dode kraj meseca i treba da se donese novac za isplatu radnika na pruzi, to se čini u najvećoj tajnosti. Samo mali broj ljudi zna kad će novac biti poslat. Naravno, onaj ko pljačka vozove, mora biti na licu mesta i sigurno je doznao kad će to biti. Znači, morao je biti u logoru.

— Otkrio je kada će biti isplata i skovao plan.

— Tačno. Obezbedio je ljude, konje i dogovorio se o svim detaljima sa saučesnicima.

— Dobro, videću šta mogu da učinim.

*

Pukovnik Mur je stajao kraj prozora. Dan je bio sparao.

Nekoliko minuta je stajao ćuteći.

Potom se okrete i pogleda čoveka koji je sedeo na fotelji i pijuckao viski. Upita ga:

— Kada će to biti, Donegane?

— Večeras. Večeras, pukovniče. A šta je sa novcem?

— Recite mi da li ste sigurni da će sve biti u redu?

— To prepustite meni. To je moj posao. Budite ubeđeni da će večeras sve biti gotovo.

— Igraćete poker.

— Naravno. — Donegan se lukavo nasmeši.

*

Bat se udaljio od logora oko dve milje. Morao je da izađe na čist vazduh. Nije ni primetio da se približio mestu na kom su nekad Čarli i on svakodnevno vežbali gađanje. Bilo je to neophodno zbog posla kojim su se bavili.

Razmišljao je o prošlosti. Sa setom se sećao dana kad su njih dvojica pravili planove za budućnost. Dosta su zaradili radeći za železnicu. Već su toliko novca skupili da su mogli da kupe omanji ranč. To bi bio početak.

Koliko puta su razmišljali o tome. Obojica su se trudili da iz sećanja izbace tmurne slike rata.

Pred njima je bio život. Tako su mislili.

No, smrt je bila brža. Čarlija više nema, a kakva će biti Batova budućnost?

Iznenada zastade.

Trže se i poče pažljivo da posmatra okolinu.

Ugledao je dim.

Dobro je poznavao ove predele i znao je da se tu niko ne zadržava da bi logorovao, ne bez preke potrebe. Grad je bio sasvim blizu. I, ako su ljudi dolazili u grad, nisu imali razloga da se tu zadržavaju.

Odlučio je da proveriti šta se događa. Nije mu bio prvi put da na taj način otkrije nepoželjne prolaznike ili bandite...

Ugledao je šest osedlanih konja. Jahače nije odmah video. Tek nakon pola sata iza zaklona se pojavi jedan. Bio je prljav i zarastao u bradu. Uz pomoć dvogleda Bat ga dobro osmotri. Učinio mu se poznat.

Šta se događa? Ko su ti ljudi? Zašto su došli?

Na sva ta pitanja nije mogao da nađe odgovor. Odlučio da priđe bliže vatri ne bi li otkrio da li je neko ovamo dolazio, ili odlazio. Možda će mu neki trag otkriti šta se događa.

Nije se prevario.

Uskoro je otkrio svež trag.

Jedan jahač je došao da poseti mali logor, a kasnije se vratio u grad.

Zašto je dolazio?

To nije bila slučajna poseta. Čovek koji je došao iz grada je dobro znao da su jahači tu. Možda su došli po njegovom nalogu? Ko zna?

Ako su poštteni radnici ili rančeri, zašto su se tu zadržali? Zašto nisu ušli u logor? Ako su prolaznici, sigurno im je bila potrebna hrana. Nisu došli u logor da se snabdeju.

Bat se trže kao munjom ošinit.

Shvatio je ko su.

*

Vratio se u grad i odmah potražio Šila. Pronašao ga je na jednom od gradilišta gde je sa grupom radnika postavljao pragove za prugu. Pozva ga u stranu i reče:

— Slušaj, Šile, na dve milje odavde na jednoj visoravni je mali logor u kojem ima šest ljudi. Siguran sam da su to banditi koji nameravaju da opljačkaju voz.

Šil ga je iznenađeno gledao.

— Zašto to meni pričaš?

— Ja više ne radim za Union Pacifik i ne mogu o tom da razgovaram sa Murom. Zato idi ti k njemu i reci mu to što sam ti ispričao. Treba on da zna.

— Misliš da treba da mu kažem?

— Da, i to odmah.

— A šta ako su to obični trape-ri?

— Ne izgledaju tako.

Šil je neodlučno stajao.

— Siguran si u to što si rekao, Bate?

— Dobro poznajem ljude, Šile. Odmah mogu da ocenim ko su i čime se bave. Retko se prevaram. Zato idi i obavesti Mura. Hoćeš li, ili ne?

— No, dobro, pokušaću. Sačekaj me tu.

*

Nije prošlo mnogo vremena, a Šil se vratio. Našao je Bata na istom mestu gde ga je i ostavio.

Lice mu je bilo smrknuto. Ču-
tao je. Bat ga konačno upita:

— No, šta je bilo?

Šil je izbegavao da ga pogleda.

— Nije poverovao. Misli da...

— Šta misli? — upita Bat mirno.

Šil neodlučno sleže ramenima. Videlo se da ga nešto muči, ali se nije usuđivao da pita. Nakon nekoliko minuta prelomi to u sebi i reče:

— Hoćeš li mi nešto reći, Morgane?

— Pitaj, šta te interesuje, Šile.

— Da li je istina da si i ti bio bandit?

Bat se trže. Znači, to ga muči. Pukovnik je odlučio da i njega uvuče u svoju prljavu igru.

— Beri Mur ti je to rekao?

— Da.

— Zašto me to pitaš?

— Hteo bih da znam, Morgane. Jer... jer moj brat je poginuo u okršaju sa banditima u Misuriju.

*

Bat se trže iza sna. U deliću sekunde nije znao gde se nalazi, ni šta se događa.

Tek kad se malo pribrao, učini mu se da čuje kucanje na vratima.

Nije se prevario. Kucanje se ponovi.

Skoči iz kreveta i upali petrolejku. U međuvremenu, dok se oblačio, upita:

— Ko je?

— Ja sam, gospodine Morgane — prepoznao je Lindin glas.

— Molim vas, dodite odmah.

Morgan hitro otvori vrata i pusti devojkicu da uđe. Odmah je primetio da drhti. Mora da se nešto strašno dogodilo. Sigurno je Trejsi u pitanju.

— Gospodice Šort! Šta se dogodilo?

Sad je video da je i bleđa. Oči su joj bile pune straha. Nasloni se na vrata i drhtavim glasom reče:

— Morate da pomognete Trejsiju. Molim vas! Hitno je! Rulja će ga linčovati ako ne požurite!

— Šta?!

Bat je bio zapanjen. Hitro je obuo čizme i opasao revolvere.

— Šta se dogodilo?

— Ubio je čoveka koji ga je juče u salunu tražio.

— Donegana? Kako je to bilo?

— Igrali su poker. Jednog trenutka Donegan je optužio Trejsiju da vara i odmah potegao revolver. Videlo se da je samo čekao prvi pogodan trenutak pa da izvuče kolt.

— Ponovo Beri Mur.

— Da, ali samo sam ja znala zbog čega je došao Donegan, i očekivala sam sukob.

— Trejsi je bio brži?

— Da, i ubio je Donegana. Sad svi kažu da je ubio šerifovog pomoćnika. Molim vas, pomozite

mu, Bate. Linčovaće ga! Požurite!

— Idemo odmah, Linda.

Kad su prišli salunu, ugledali su masu ljudi koji su čekali rasplet događaja. Bat se jedva probio kroz gomilu.

Ugledao je Alenu. Dvojica su ga držala. Košulja mu je bila pocepana, a kosa rasčupana. Iz usne je curila krv.

Neko iz mase je vikao:

— Šta čekamo?! Dosta je bilo govora. Obesimo ga! Svi smo videli kad je ubio šerifa. Kaznu treba odmah izvršiti!

Mnogi su se saglasili, Bat je dobro poznavao ljude i njihovo ponašanje u ovakvim situacijama. Alenov život je visio o koncu.

Ovakve situacije nisu bile retke na Divljem zapadu. Bat je video kako razbesnela masa linčuje ljude ne pitajući da li su stvarno krivi ili ne.

Pre no što se snašao i uspeo da reaguje, ugleda u ruci jednog čoveka konopac. Van Alen je pokušavao svim silama da se otme, ali uzalud.

Jedan grmalj ga snažno udari pesnicom po licu.

Bat je i dalje pokušavao da se probije kroz masu. U jednom trenutku mu se činilo da je sve izgubljeno. Neće moći da pomogne Alenu.

Posle natčovečanskih napora uspeo je da se približi Alenu na nekoliko koraka. Izvukao je i otkočio revolvere.

Alenovi čuvari su ga videli. Iznenada se sve utiša. Ugledali su ga i znali da će nešto da preduzme. Bat preteći viknu:

— Prekinite! Ovde neće biti linča! Ako hoćete njega da obe-

site, morate najpre da uklonite mene. Pazite šta radite!

Za trenutak su svi začutili. Iz mase se izdvoji jedan visok radnik i stade pred Bata. Bio je van sebe od besa, a uz to je smrdeo na alkohol. Ljutito viknu:

— Sklanjaj se s puta, Morgane! Odlazi! Ovaj tu je ubica i mi ćemo ga obesiti. Nijedan zakon na svetu ne štiti ubicu. Mi ćemo samo da izvršimo pravdu.

Bat se odlučno usprotivi:

— Neće biti linčovanja! To nije po zakonu, i vi svi to dobro znate. Pustite ga!

Radnik se okrete Alenovim čuvarima i doviknu:

— Ne slušajte ga. Taj Alen je ubica i mora da bude kažnjen zbog onog što je učinio. Ubio je šerifa, to svi znamo. Valjda neće ostati nekažnjen?!

Okrete se potom Batu i preteći pođe k njemu. Za trenutak se činilo da će ga ubiti. Bat, naviknut na ovakve situacije, nije se uplašio, nego viknu:

— Ne približavaj se, prijatelju! Nemoj me terati da pucam. Znam da ne mogu ništa da uradim protiv svih vas, ali ti si prvi na redu. Pre no što me ubiju, ubiću tebe u to budi siguran. Zato pazi šta radiš!

Međutim, masa je davala podršku radniku i ovaj, ohrabren, nastavi: — Nećeš nas sprečiti da izvršimo ono što smo naumili! Ako mi i dalje budeš stajao na putu, ubiću te! Zato bi bilo bolje da se konačno skloniš.

Situacija je postala krajnje kritična. Bat je znao da mora da reaguje. Nije znao kako će se sve to završiti, ali morao je da rizikuje.

Kad mu se protivnik približio na dohvat ruke, udari ga drškom revolvera snažno po slepoočnici. Ovaj je bio iznenađen takvom reakcijom i jačinom udarca. Pre no što je shvatio šta se dogodilo, stropoštao se bez svesti.

Masa zastade, ali samo za nekoliko sekundi. Bat je znao da će se u narednim minutima sve rešiti. Zato uperi revolvere u masu i viknu:

— Ljudi, ne pravite gluposti! Svi me dobro poznajete. Zato slušajte šta ću vam reći. Čovek kojeg je Alen ubio nije bio šerif! Govorim vam istinu. Taj čovek je bio pravi revolveraš. Unajmljen je da ubije Alena, ali nije bio dovoljno brz. To je bio šerif kao što ste i vi. Ne dajte da vas prevare. Ubijeni je bio bandit najgore vrste. Ubijao je ljude po narudžbini, za novac. Značka je bila samo maska.

Ljudi su se kolebali. Neodlučno su stajali ne znajući šta da preduzmu. Konačno jedan reče: — Dobro, Morgane, Možda ste i u pravu kad tvrdite da je to plaćeni ubica, ali kako ste tako sigurni u to? Možda ste ga zamenili s nekim drugim i...

— Ja ću vam reći odakle ga poznaje! — začu se glas otpozadi.

Bat ga je odmah prepoznao. Nije morao ni da se okrene da bi zaključio da na vratima stoji Beri Mur.

Iza Mura je stajao narednik sa svojom četom koja osigurava rad na železnici.

Beri Mur i narednik pridoše, a vojnici se rasporediše pored zida.

To nije bio prvi put da vojska interveniše u ovakvim situacijama. Ljudi su se često sukobljavali, i takvi sukobi su poprimali ponekad tragične razmere. Vojska je bila tu da interveniše kad treba.

Bat je još uvek držao revolvere u rukama. Gledao je pukovnika u oči. Međutim, ovaj se nije dao zbuniti. Hladno je odmerio Bata i nastavio:

-- Morgan poznaje ubijenog iz Misurija. Zajedno su bili članovi razbojničke družine tamo. Zato se poznaju.

Nekoliko sekundi je vladala potpuna tišina. Svi su zapanjeno gledali Morgana, očekujući od njega odgovor.

Bat nije video okupljene ljude. Nije ih ni gledao. Pogled mu je bio prikovan za Mura. Prebledeo je, a šakama je stezao koltove.

Mrzeo je Mura iz dubine duše, a ništa nije mogao da preduzme. To je pukovnik znao. Zato se tako cinično smeškao. Bio je svestan svoje pobede.

No, to je trajalo kratko. Kad je ugledao Alenu, koji mu je pošto se oslobodio, prilazio, Mur preblede. Van Alen je bio iscrpljen, ali činilo se da nikoga ne primećuje sem Mura. Netremice ga je gledao i tiho rekao:

— Nije uspelo, Mure! Nije uspelo. Momak nije bio dovoljno brz da obavi naručeni posao.

Mur dohvati revolver, ali nije stigao da ga upotrebi. Umešao se narednik, koji gurnu Murovu ruku i okrete se Alenu govoreći:

— Šta ovo znači?

Van Alen počeo:

— Ubio sam čoveka, to je tačno, ali to je bila samoodbrana.

Taj revolveraš se zvao Slatmajer, mada se predstavljao kao Donegan. Optužio me je da varam na kartama i odmah povukao revolver. Nisam mogao da ga sprečim. Morao sam da pucam i tako sam ga ubio. Ali bilo je to u samoodbrani. To mogu da potvrde ljudi koji su sedeli za našim stolom.

Neko iz gomile doviknu:

— Da, tako je bilo. Ja sam to hteo odmah da kažem kad je gužva počela, ali su me sprečili. Posle me više niko nije ni slušao. Van Alen je bio brži.

Kockar nastavi svoju priču, ali nije skidao pogled sa Berija Mura:

— Otkad sam došao u logor, primetio sam da nije nešto u redu. Morao sam da pazim na svaki svoj pokret. Slatmajer je nameravao da me ubije. Očigledno ga je neko najmio i platio mu dobro za to. Nadam se, naredniče, da ćete vi pronaći čoveka kojem je toliko stalo da odem s ovog sveta.

Mladi narednik obrisa prašinu sa uniforme i predloži Alenu:

— Zar ne bismo sve probleme rešili kad biste vi otišli iz logora? Bili biste na sigurnom, ako već mislite da neko ovde namešta rava da vas ubije.

— Da, to bi bilo najlakše, naredniče.

— Uostalom, moram da vam kažem da nisam pristalica kocke. Ne poznajem vas i ne znam da li igrate pošteno ili ne, ali ako odete, izbeći ćemo mnoge neprijatnosti.

Narednik se okrete ka vojnicima kao da se spremio da izda naređenje.

Van Alen ga preduhitri pitanjem:

— Znači li to da me terate iz logora?

— To ne mogu — odvrati narednik. — Ali za vas bi bilo bolje kad biste otišli.

— Onda prepustite meni da odlučim kada ću otići. Imam ovde još posla.

Nakon ovih reči van Alen se okrete i uputi u salon.

Narednik ga je pratio pogledom. Okrete se Morganu i upita:

— Da li je to vaš prijatelj?

— Da.

— Koliko vidim ima problema. Ako ovako nastavi, ne znam kako će se sve završiti.

— Van Alen je došao ovamo upravo da reši neke svoje probleme. Koliko ga znam, niko ga neće sprečiti u tome.

— Ne volim kockare.

Bat ga pogleda i nasmeja se.

— Da li ste učestvovali u građanskom ratu, naredniče?

Ovaj ga iznenadeno pogleda. — Zašto to pitate? — Taj kockar, kojeg hoćete da oterate odavde bio je oficir. Mnogo puta je ranjavan, a za hrabrost je dobio sva moguća odlikovanja. Čuli ste za bitku kod Vicburga, nadam se?

— Da, to svi znaju.

— Van Alen je tamo izgubio skoro sve svoje ljude. Živeli smo sa smrću, naredniče. A kad čovek tako živi, teško mu je da se vrati normalnom životu. Najblaže rečeno, postaje čudak kojeg nije baš lako razumeti.

— Da, to znam...

— Znate, ali ne verujete. Treba nas razumeti. Kod Leksingtauna je pobijena čitava njegova porodica i to greškom njegovog

pretpostavljenog. Eto, tog svog pretpostavljenog traži van Alen. Ne može da zaboravi ono što se dogodilo.

Dok je govorio poslednje rečenice, Bat je gledao Mura. Kad je završio, okrenuo se i uputio u salon gde su za šankom stajali Linda i Trejsi.

Baš kad im se približio, Trejsi nešto reče Lindi i ona se, pognute glave, udalji.

Morgan naruči viski.

Van Alen ga pogleda i reče:

— Hvala!

— Zahvali svojoj prijateljici. Da me nije probudila, sad već ne bi bio među živima. Hajde da popijemo.

Činilo se da je van Alen tek sad postao svestan opasnosti u kojoj se nalazio.

— Da nije bilo tebe, oni bi me obesili, Bate. To ti nikad neću zaboraviti. Nikad!

— Kako se to dogodilo?

— Čim sam video Slatmajera, znao sam zašto je došao. Mur mu je platio da me ubije i on je to morao da obavi. Zato sam spremio deringer. Slatmajer nije imao strpljenja da čeka. Tek što smo podelili karte i počeli igrati, skočio je i rekao da varam. Mašio se za revolver, ali ja sam bio spreman. Izvukao sam deringer i pucao.

— Znači, tako je bilo.

*

Desetak ljudi se okupilo oko vatre. Pijuckali su kafu. Vodili su obične razgovore. Bila je to pauza nakon napornog rada, a trebalo je skupiti snage za ostatak dana.

Bat im pride i upita:
— Mogu li da dobijem šolju kafe?

Jedan od prisutnih ga pozdravi i odgovori:

— Slobodno se posluži.

Dok je Bat sipao kafu, sago-vornik nastavi:

— Bio sam u salunu kad je iz-bila ona gužva. Zato sam hteo da vas pitam nešto, Morgane?

— Pitajte slobodno.

— Da li je tačno da ste i vi bili bandit?

— Kad već pitate moram iskreno da vam odgovorim. Bio sam sa njima jedno vreme.

Napunio je šolju i obuhvatio je prstima. Vatra je pucketala. Bat je shvatio da mora da im objasni neke stvari. Nije mogao da dozvoli da ti ljudi imaju loše mišljenje o njemu. Moraju mu dati šansu da se opravda. Zato nastavi:

— Kad se rat završio, pošli smo svak na svoju stranu. Nije nam bilo lako. Zato su neki i nehotimice pošli stranputicom. Nisu u suštini bili loši, ali tad, u toj situaciji, nisu imali izbora. Nije bilo lako vratiti se običnom životu nakon svih strahota koje smo preživeli. No, ako je čovek u suštini dobar uvek se vraća na pravi put.

— To nije istina — začu se jedan glas. Bat se nije okrenuo, ali znao je dobro ko je to. Čovek koji je sedeo do Bata pripali cigaretu i zamisli se. Pridošlica nastavi:

— Ne poznajete vi te ljude. Nikad se ne menjaju, banditi ostaju banditi. Ja ih dobro znam.

Čovek do Bata se pobuni:

— Nije tačno, Šile. Ja poznajem dosta momaka. Mnogi su se

ogrešili o zakon, ali su kasnije postali poštteni građani. Nakon rata su bili kao izgubljeni.

Šil ljutito upita:

— Kako znaš? Možda si i ti nekad bio bandit? Uostalom, dosta je priče. Na posao! Podite već jednom, valjda nećete sedeti čitavo popodne.

Momci polako ustadoše i nevoljno krenuše na rad.

Bat se nije ni okrenuo, ali osećao je da Šil i dalje stoji iza njega. Prosto je osećao mržnju koja je izbijala iz njega. Čuteći ustade i pride loncu u kome je bila kafa, nameravajući da uspe još u lonče.

Pre no što je napunjeno lonče prineo ustima, Šil ga udari po ruci i kafa se prosu po pesku.

Bat Morgan se polako okrete i upita:

— Zašto, Šile?

— Banditima nije mesto sa poštenim ljudima.

— Šile, meni je žao što ti je brat poginuo, ali ja sa tim nemam baš nikakve veze. Nikad nisam ubio iz obesti. Moraš da mi veruješ. Nikad više nemoj da mi kažeš da sam bio bandit. To ne dozvoljavam! Ako to želiš, zaboraviću da smo bili prijatelji.

— Prijatelji?! Ja nikad nisam imao prijatelje među ubicama. To treba da znaš.

Jedva je izgovorio poslednju reč a dohvatio je čeličnu šipku i prišao dva koraka bliže Batu. Bat je shvatio da sa tim čovekom nema šale. Ruka mu kliznu ka koltu. Gledajući Šila u oči, reče:

— Ne približavaj se, Šile! Sad sam tek shvatio kakav si čovek,

ali ne teraj me da upotrebim kult.

Šil zastade i spusti šipku. Besno primeti:

— Šta je za tebe ljudski život, Bate? Ubiti jednog više ili manje, to nije važno, zar ne? Ali ne-moj misliti da ćeš sa mnom izaći lako na kraj.

Morgan ga je zamišljeno gledao.

— Ti si ubeden da onaj ko je jednom pogrešio treba uvek za to da plaća. Nikom ne pružaš šansu, zar ne? Bandit ostaje bandit, rekao si. Pa, kakvi ste vi to ljudi? Kad smo se borili i ginuli za vas to vam nije smetalo. Gledali smo danima smrti u oči, ležali u blatu, a gde ste vi bili? Tada vam je bilo sve u redu. A upravo rat je načinio bandite od nas! Rat, Šile! A vi nam sad ne date šansu da se vratimo normalnom životu, već nas gurate nazad u provaliju.

— To je samo tvoj izgovor.

— Shvati kako hoćeš, ali važno je da jedno znaš: ja nisam ubio tvog brata. Uvek sam pucao u samoodbrani. Nikad prvi! Nikad!

Šil baci šipku, okrete se i pode govoreći:

— Bolje bi bilo da se više ne sretnemo, Morgane.

Bat ga je pratio pogledom. Nakon nekoliko minuta ugleda kolonu vojnika koji su ulazili u logor. Bili su umorni i prašnjavi. Jedva su se držali u sedlima.

Pošao im je u susret. Patrolu je predvodio narednik. Izdao je neka naređenja o smeštaju voj-ske i sjahao. Prišao je Batu. Pozdravio ga je i rekao:

— Čitavu noć smo jahali — brisao je znoj sa čela. Bio je

umoran. Prišao je vatri i iz lonca usuo u lonče kafu.

— Gde ste bili? — upita Bat.

Narednik ga iznenadeno pogleda.

— Zašto to vi pitate? Mur mi je rekao da ste vi videli nekoliko kilometara dalje neke sumnjive tipove. Išli smo da proverimo šta se događa.

— Znači, predomislio se.

— Molim?

— Ništa, ništa.

— Naišli smo na tragove, ali ljude nismo videli. — Narednik otpi gutljaj kafe.

— Koliko ih je bilo?

— Prema tragovima, rekao bih šest, a imali su i jednog tovarnog konja.

— To su oni koje sam video.

— Tragovi vode na istok, ali smo ih izgubili na kamenitom tlu.

— I šta ćete sad preduzeti?

— Ništa. Ne možemo ih pronaći. Nemam pojma kuda su otišli. Možda su napustili ove krajeve.

— Valjda ne verujete u to, naredniče?

Narednik odmahnu glavom.

— Ne verujem, ali šta da kažem Beri Muru?

— Kažite da zahteva pojačanje zbog zaštite logora od bandita.

— To ne mogu, a ne bi ni vredelo. Ovo je mala deonica za dva odreda. To ne bi bilo odobreno, ako nema neki određen razlog sa dokazima.

— Vi nemate dovoljno ljudi, naredniče. Sa svojim ljudima nećete moći da osigurate deonicu.

— Da, to znam.

Narednik ostavi lonče, pride konju i dohvati uzde. Umorno pogleda Bata i reče:

— Hteo sam još nešto da vas upitam, Morgane.

— Recite samo, naredniče.

— Uskoro treba da stigne poslednji transport sa novcem. Za to sam ja odgovoran i moram da se pobrinem da plate i stignu radnicima. Hoćete li mi pomoći?

— Da, naravno da hoću.

— Hvala vam.

— Ne treba da zahvaljujete. Ja bih u svakom slučaju pratio transport.

— Znači, mislite da će se nešto dogoditi?

— Siguran sam u to.

*

Bat Morgan nikad nije bio u Silver Kriku. Bio je samo na željezničkoj stanici gde se odigrao onaj nemio događaj.

Stigavši u grad, primeti da je skoro podne. Sunce je nemilosrdno pržilo.

Silver Krik je bio jedan od mnogih gradića, koji su se razvili zahvaljujući izgradnji pruge. Odavde su se snabdevali ljudi iz logora. Tu se moglo nabaviti sve što je potrebno za normalan život. Pošto su bile potrebne veli-

ke količine mesa, rančeri su dogonili velika krda stoke i pravili dobre poslove.

Bat potraži šerifovu kancelariju. Ugleda poznati znak na zgradi na kraju ulice. Kad je stigao, sjaha, veza konja i prišavši vratima pokuca.

Neko ga ljutito pozva da ude.

Ušavši, Bat zatvori vrata za sobom. Šerif Hordern je sedeo

za pisaćim stolom upitno ga gledajući. U prostoriji je bio nered. Na jednom zidu visile su puške.

— Otkud vi ovde? Zašto ste došli?

— Hoću nešto da vas pitam.

— Šta to?

— Da li su juče u grad stigli neki momci? Treba da ih je šest.

Hordern se nasmeja i uzvрати pitanjem:

— Šta biste još hteli da znate?

— Ništa drugo, samo to.

— Pa valjda ne mislite, Morgane, da ja vidim ljude koji preko dana dolaze u Silver Krik?

— Trebali bi da ih vidite, šerife, bar kad su posebni ljudi u pitanju.

— Svaki dan stižu nepoznati u grad. Neki se zadržavaju samo nekoliko sati, tek toliko da nešto popiju ili da kupe potrebne namirnice, a potom odlaze i nikad ih više ne vidim. Ne budite smešni, Morgane.

— Ipak, njih ste morali da primetite — nije se predavao Bat.

— No, dobro. I šta ako su bili?

— Ja ih tražim. Hoću da znam kud idu i na kojim mestima se zadržavaju.

— Ako vas već toliko interesuje, potražite ih sami. Ja nemam vremena. Ko su ti momci?

— Verujem da su pljačkaši.

— Verujete?

— No, nisam baš sasvim siguran. Ali u svakom slučaju sumnjivi su mi, i hteo bih da ih pratim.

— A što se oni vas tiču? Koliko znam ne radite više za Union Pacifik.

— Tiču me se.

Hordern ustade, obide sto i nasloni se na njega. Mrgodno je posmatrao Bata.

— Dok ste u Silver Kriku, Morgane, nemojte da zaboravite da više ne radite za železnicu. Ako saznam da ste bilo gde u gradu otpočeli pucnjavu, zatvoriću vas! To imajte na umu.

— Shvatio sam, šerife.

— Nikad mi se niste dopadali i ubeden sam da je Union Pacific pogrešio kad vas je zaposlio.

— To nije vaša briga, šerife.

— To znam, ali ipak mogu da vam kažem šta mislim o vašem poslu. Nosili ste značku i na taj način legalizovali ubijanje.

— To vi tako mislite.

— Ja i mnogi drugi. Počinili ste mnoga ubistva dok ste bili u službi železnice i tad vam ništa nisam mogao. Ali sad više ne nosite značku, Morgane. Čim napravite prvu grešku, biće vam to i poslednja. Da li sam dovoljno jasan?

— Potpuno ste jasni, šerife.

— No, onda smo se sporazumeli.

— Jasno mi je da nameravate da se svetite. Dosad to niste mogli, ali sad ste videli svoju šansu. Više vam ništa ne stoji na putu, zar ne?

— Ja znam svoje, a vi svoje. Značku više nemate, a to vam je bila amajlija. Zato se čuvajte! Ne smete da napravite nijednu grešku, jer ja ću biti u blizini i na to čekati. Svaki vaš pogrešan korak ću primetiti, Morgane.

Bat ga je mirno posmatrao.

— Zašto se ljutite, šerife. Sad ste vi na potezu. Pogledajte samo poternice koje ste dobili i izađite na ulicu. Za kratko vreme ćete pronaći bar nekog od momaka koji su na tim slikama. Eto, to je bio moj posao. Kad

mislite da je tako lep i lak, izvolite samo i krenite na posao.

— To je već moja stvar.

— Naravno, zato vam ovo i govorim. Imate priliku da se proslavite. Samo pronadite i pohvatajte bandite za kojima su izdate poternice.

— Moja dužnost je da štitim ovaj grad, Morgane. Brinem se za sigurnost ovih ljudi, a ne jurim oko bandite da bih zaradio novac. Nagrade takve vrste me ne interesuju. Eto, to je razlika između nas dvojice.

— Cini mi se da vama nije bio poznat moj posao kod Union—Pacifika, šerife. Nikad nisam jurio za banditima da bih dobio novac na koji su učenjeni. Borio sam se s njima jer su bili banditi i ubice. Nikad nisam prvi pucao, već kad je to bilo nužno da se odbranim. Štitio sam ljude koji su radili na železnici i brinuo se da dobiju teško zaraden novac na vreme. Eto, to je bio moj posao, šerife.

Šerif ponovo sede. Neprijateljski je posmatrao Morgana. Ipak ga upita:

— Zašto se toliko interesujete za momke o kojima ste govorili? Zašto, ako nećete da pokupite novac na koji su učenjeni? To mi objasnite.

— Postoji nešto vrednije od novca, šerife.

— Šta to? Baš me interesuje.

— Ako se potvrde moje sumnje, momci koje tražim su pljačkaši vozova. A od njih ću saznati čije je ovo.

Iz depa izvadi kožnu traku.

— Pa to sam vam je dao. To je bilo u O' Brajanovoj ruci kad je ubijen.

Pažljivo pogleda Morgana i upita:

— Znači li to da tražite njegovog ubicu?

— Da — Bat spusti talisman ponovo u džep. — Zbog tog tražim tu šestoricu, i sasvim mi je svedjedno da li su ucenjeni na milion dolara ili ne.

Hordern ustade i poče nervozno da šeta po kancelariji. Odjednom zastade.

— Jutros su u grad dojahala šestorica. Vodili su i jednog tovarnog konja. Pokupovali su neke stvari i otišli iz grada. Da li vam to nešto znači?

— Da.

*

Pukovnik Mur izađe iz vagona u kojem je stanovao. Zastade nekoliko minuta na platformi vagona i ugleda vojnika koji je tu stajao. Zadovoljno se nasmešio. Narednik je naredio da vojnik tu stalno stražari. Pukovnik je tako bio sigurniji.

Ipak, plašio se. Dobro, izvesnu sigurnost predstavlja vojnik koji tu stoji. I to je nešto. Inače, sam-pukovnik je stalno nosio revolver. Nije se odvajao od njega ni kad je spavao. Držao ga je pod jastukom.

Od kada je ubijen Donegan, znao je da je pitanje dana kad će se sukobiti sa Alenom. Nijednog trenutka nije sumnjao da će van Alen pokušati da ispuni obećanje.

Skočio je dole i ponudivši vojnika cigaretom, upitao:

— Vruće je danas, zar ne?

Vojnik klimnu glavom i ne reče ni reč.

U logoru je bilo mirno. Podnevna vrućina je učinila svoje. Radnici, koji nisu bili na pruži, ležali su negde u hladovini i odmarali se. Neki su bili u salunima i uz čašicu viskija otklanjali umor. Bilo je tako tiho da se čulo jednolično udaranje čekića na gradilištu.

Bari Mur pođe polako kroz logor do jednog od saluna. Kapi znoja su se pojavile na čelu.

U salunu je već bilo prijatnije. Zastao je u vratima a potom pride šanku i naruči viski. Sa čašom u ruci se okrete i ugleda Alena.

Kockar je sedeo za jednim stolom, mešao karte i netremice gledao Mura.

Lice mu je bilo bezizražajno.

Bari Mur nesvesno pride njegovom stolu i upita:

— Zar još niste otišli, Alene?

— Imam ovde još nekog posla

— dok je govorio nijedan mišić na licu mu se nije pomerio.

— Bolje bi bilo da zaboravimo šta se dogodilo. Bilo bi to dobro za obojicu.

— Pokušao sam da zaboravim. Još kako sam se trudio, pukovniče. Ali nisam uspeo. Stare slike su se uvek vraćale. Ne mogu da zaboravim.

— Hoćete li da me ubijete? Sada?

— Ne sada, pukovniče! Šteta bi bilo remetiti ovu tišinu, zar ne mislite tako?

Bari Mur se sve više znojio.

— Zar mislite da ne znam da me uhodite, Alene? Pokušavate da saznate kada ...

— Ništa ja ne pokušavam da saznam, pukovniče. Ja čekam! Samo čekam! Tražio sam vas tri godine, pa sad mogu još malo

da pričekam. Potcenjujete me, pukovniče. Obratite se naredniku s molbom:

Beri Mur žučno upita:

— Zar se ne bojite da ću vas ja ubiti?

— Ne! Vi to vrlo dobro znate. Uostalom, pokušali ste da me uklonite, ali vam to nije uspjelo. Što se mene tiče, možete odmah da potražite drugog revolveraša, poput Donegana. Možete se osigurati i sakrivati koliko mislite da je potrebno, ali to vam neće pomoći.

— Zar protivniku ne dajete šansu da se spase?

— Dajem, ako je to zaslužio. A vi je ne zaslužujete, pukovniče. I nemate nikakvih šansi da se spasete. Evo, da napravimo probu. Ja tvrdim da ćete iz ovog špi-la izvući pik—asa. To je isto tako sigurno kao i presuda koju sam doneo.

Govoreći pruži Muru špil karata.

— Uzmite jednu kartu. No! Valjda se ne bojite?! Izvucite jednu!

Mur je oklevao. Nakon nekoliko sekundi ipak odluči i izvuče jednu. Ne gledajući koja je karta, spusti je na sto.

— Nemate šanse, pukovniče Van Alen okrete kartu.

— Eto, proigrali ste svoju šansu. Ovo je vaša smrtna presuda. Pik—as!

*

Beri Mur je dobio telegram, kojim ga šerif iz Silver—Krika obaveštava da je novac za isplatu nadnica radnicima spreman, i da pošalje voz sa obezbeđenjem.

Obratite se naredniku s molbom:

— Hoću da vaši ljudi budu u obezbeđenju, naredniče.

Narednik je odsutno gledao kroz prozor.

— Dobro, gospodine. Moji ljudi će biti spremni. Šta je sa vašim momcima iz obezbeđenja?

— Nijedan nije u logoru. Mogao bih da ih pozovem da se vrate, ali bi stigli tek za nekoliko dana. Ja želim da novac bude danas u vozu. Sutra će konačno izgradnja pruge biti završena. Sprema se veliko slavlje. Šta bi ljudi rekli kad u takvoj prilici ne bi dobili plate.

Pukovnik takođe pride prozoru i otvori ga. Zamišljeno je gledao napolje. Mali logor je živio zajedno sa železnicom. Izgrađen je kad su radovi na toj deonici počeli i sad više neće biti potrebni. Kad sutra bude sve gotovo, radnici će napustiti logor i otići na druga gradilišta.

Logora više neće biti.

— Već nedeljama radimo u dve smene i sad smo na kraju. Postigli smo ono što nam je bio cilj. Sutra, kad počne svečanost, biće okončan naš rad, naredniče.

Narednik pripali cigaretu i upita:

— Kad voz polazi?

— Pred veče. Do Silver Krika mu treba oko tri sata.

— Moram da podem i izdam potrebna naređenja.

Narednik podiže ruku u znak pozdrava i izade.

*

Bat je takođe zamišljeno posmatrao logor.

— Posao je završen, Trejsi. Znaš li šta to znači?

— Ubeden sam da meni to ne znači toliko koliko i tebi. Ti si učestvovao u velikom poslu, a ja nisam. Za mene železnica znači samo brže putovanje i više koke i novca.

— Čudno gledaš na sve to, Trejsi.

— Možda. Žao mi je što više neće biti logora. Radnici će se razići i neću imati društvo za poker. Novac moram da zaradim, pa stoga ću morati i ja dalje. To je sve. Ne znam da li me razumeš.

Bat se zagleda negde u daljinu, a Trejsi kao da je pogađao njegove misli, nasmeja se i reče:

— Te daljine koje gledaš ne mogu se dostići vozom, Bate.

Grupa radnika se približavala. Trejsi nastavi:

— Video sam da je vojnik doneo Muru telegram, a sad se i vojnici spremaju za pokret. Šta to znači? Šta misliš, Bate?

— Verovatno će vozom stići novac za poslednju isplatu radnika. Ako je sutra svečano puštanje pruge, radnici će želeći da imaju novac. Biće veselo.

— Da, život u logoru se završava sutrašnjim danom.

— Ovde više nećeš imati koristi, Trejsi. Šta ćeš ti da radiš. Kreneš li u nepoznato u potrazi za novim društvom za poker, ili ćeš se konačno smiriti i postati rančer? Mislim da je vreme da ostaviš karte.

— Ne znam ni sam. Još ne mogu da se odlučim. Daj mi još malo vremena da razmislim. Videćemo.

— Misli malo i na Lindu. Ako nastaviš da se kartaš, jednog da-

na ćeš nastradati, a ona će ostati sama.

Trejsi strpa karte u džep i pogleda Bata. Bilo je nečeg čudnog u tom pogledu, hladnog i opasnog.

— Linda je obezbeđena, Bate. Za nju se ja brinem i uvek sam se brinuo od kada smo se sreli. Samo ja. Ne znam šta bih uradio kad bi joj se neki drugi muškarac približio. Ona mi je sve, i ne bih podneo da me napusti.

— Onda je dobro čuvaj, Trejsi.

— Reći ću ti otvoreno. Ona je jedina osoba do koje mi je stvarno stalo. Sreli smo se u St. Luisu i od tada smo zajedno. Mnogo toga dobrog i lošeg smo zajedno preživeli. Kad smo se sreli, bili smo na ivici ponora, ali jedno drugom smo mnogo pomogli i od tada smo stalno zajedno.

— Zato si srećan.

— Da. O njenoj prošlosti ništa ne znam i nikad je nisam o tom ni pitao. Ni ona mene. Nije važno ono što je bilo. Uvek smo mislili na danas i na našu zajedničku budućnost. Ono što sigurno znam to je da ne mogu bez nje.

— A šta će biti sa Berijem Murrom?

— On mora da umre. Kad on umre, prošlost će biti zaboravljena.

— Da li si baš siguran u to?

— Videćemo kad sve bude gotovo.

*

Bat Morgan je sedeo u vozu i osluškivao kloparanje točkova. Povetarac mu je mrsio kosu. Bio je svež kao i noć koja je već pala.

Navukao je šešir na čelo i pokušao da zaspi. Voz je iz logora krenuo oko pet sati i u predviđeno vreme stigao u Silver Krik.

Šerif Hordern je sa svojim pomoćnicima utovario sanduke s novcem.

Bat je sve pažljivo posmatrao.

Nije smeo da dozvoli da mu promakne ni jedan detalj. Od današnjeg putovanja je zavisilo da li će Čarlijev ubica biti uhvaćen. Bat je to dobro znao. Zato se trudio da sve vidi i zapamti. Međutim, na stanici u Silver Kriku je sve bilo u redu. Ništa sumnjivo nije primećeno. Sad je voz klopao u pravcu logora.

Sve je bilo mirno. Dokle? . . .

U prvom i trećem vagonu su bili smešteni vojnici. To je bilo obezbeđenje. U srednjem je bio novac. Samo tri vojnika su bila u zaključanom vagonu, a sa njima su sedeli i radnici železnice.

Bat se smestio u treći vagon zajedno sa vojnicima, koji su pušili i kartali se.

Možda se prevario? Možda će novac bezbedno stići u logor? Ko zna?

Misli su se neprestano rojile. Ipak, ako se večeras ništa ne dogodi, Čarlijev ubica će biti slobodan, i teško da će postojati druga mogućnost da ga nađe. To je Bat dobro znao. Morao je da nađe ubicu. Zbog devojke koja je uplakana napustila logor, jer joj se snovi nisu ispunili, a i zbog sebe. Čarli nije zaslužio da onako pogine, da bude ubijen mučki, s leđa. Toliko su govorili o budućnosti, o ranču koji će biti njihov i gde će bolje i mirnije živeti. Ali sve se srušilo one kišne noći u Silver — Kriku.

Voz je već odavno napustio Silver Krik. Ništa se nije doga-

đalo. Bilo je tiho i čulo se umirujuće klopavanje točkova kroz noć.

Bat je osluškivao. Vojnici su bili bezbrižni. Oni su bili ubeđeni da se ništa neće dogoditi. Neki su dremali, a nekolicina je pričala i smejala se.

U vagon uđe narednik, pride Batu i upita:

— Mogu li da sednem kod vas, Morgane?

— Zašto da ne, naredniče — odvrati Bat.

Narednik uzdahnu.

— Čini mi se da smo dobro prošli.

— Ko zna — odvrati Bat. — Još imamo tridesetak kilometara do logora. Pred nama je uspon, pa se voz neće kretati brzo. To je dobra prilika za bandite.

— Verovatno nas neće napasti. Ako sve bude u redu, Mur će likovati. On je u prvom vagonu.

Narednik pripali cigaretu i nastavi:

— Čujem da ste u ratu bili kapetan, Morgane. Je li to istina?

— Da.

— Zašto niste ostali u vojsci?

— Video sam mnogo tog što nisam mogao da podnesem. Teška su to vremena bila, naredniče.

— Kako to mislite?

— Kao što sam vam i rekao. Dok sam bio u ratu, razmišljao sam o tome zašto se ljudi ubijaju. Stradaju nevini ljudi, bivaju ranjeni. A sve to nije potrebno, no nas niko nije pitao šta hoćemo, a šta ne. Naterali su nas. To je ono što ne volim i nakon rata sam odmah napustio vojsku.

— Slušao sam mnogo priča o ratu, ali ja ne verujem da je sve to istina.

— I bolje je tako. Samo ostani-
te u tom uverenju, naredniče.
Lakše će vam biti.

— Priča se da su mnogi bili
pravi heroji, hrabri i neumorni,
a posebno mesto zauzima bitka
kod Vicburga. Da li ste i vi bili
tamo?

— Da, bio sam.

— Znači i vi ste jedan od juna-
ka iz te bitke.

Bat htjede da odgovori, ali nije
stigao. U deliću sekunde mu se
učini da je voz naleteo na visoku
prepreku, udario u nju i tad je
nastala lomljava i prasak.

Voz se zaustavio, a drvo je pu-
calo i čelik se savijao. Strašna
lomljava u noći.

Bat je od siline udarca poleteo
ka prozoru. Staklo je prslo i raz-
letelo se na sve strane. Jedna
šipka mu pade preko leđa i Bat
zastenja. Bio je priklješten izme-
đu komada čelika i činilo mu se
da se ne može ni pomeriti.

Mada je čitav taj haos trajao
samo nekoliko trenutaka, ali lju-
dima koji su to preživljavali se
činilo da je prošla čitava več-
nost. Lomljava i buka su isto ta-
ko naglo prestale kako su i po-
čele.

Neko počeo da vrišti.

Bat pokuša u mraku da se ori-
jentiše. Natčovečanskim naporima
je uspeo da se oslobodi šipke
koja ga je pritiskala. Izvukao se
na krov vagona.

Tada oseti miris petroleja. Ne-
ka od lampi je prsila i petrolej se
izlio, a plavičast plamen se pola-
ko širio i već zahvatio drvo.

Bat klečeći pokuša da dode do
prozora i pomogne naredniku
da izade.

U daljini se začu konjski topot.
Neko je dolazio.

Bat nije imao vremena da vidi
ko dolazi. Uostalom, on je to
znao. Najpre je morao da po-
mogne naredniku da izade. Bilo
je potrebno pripremiti se za bor-
bu sa napadačima.

Konačno ugleda narednika.
Niz blede lice, tankim mlazom,
curila mu je krv.

Bat viknu:

— Izlazi napolje, naredniče!
Odmah! Ja ću vam pomoći! Za
nekoliko minuta čitav vagon će
biti u plamenu!

Narednik pokuša nešto da ka-
že, ali glas mu se nije čuo.

Bat ponovo viknu:

— Morate napolje! Odmah!

Začu se pucnjava.

Konačno je narednik uspeo
da se izvuče iz vagona i progo-
vori:

— Šta je sa mojim ljudima?

Rukom pokuša da obriše krv
sa čela. Ranu je verovatno dobio
od krhotina stakla. Bat mu ma-
ramom obrisa čelo i reče:

Vaši ljudi su već napolju. Zar
ne čujete puškaranje?

Narednik oslušnu.

— Brzo — govorio je Bat.

Narednik je bio zbunjen. Da li
zbog rane na čelu ili straha, ali
jednostavno nije mogao na no-
ge. Bat mu pomože.

Stajali su na krovu vagona.
Sad se konjski topot jasno čuo.
Oni se spustiše na zemlju.

Bat spremi kolt i potrča u
pravcu lokomotive. Kroz mrak
je tek nazirao šta se dogodilo.
Lokomotiva je zaista naletela na
stene koje su bile naslagane na
šine, iskočila je iz šina, a za so-
bom povukla i vagone.

Bat ugleda senke u blizini
srednjeg vagona. Pucao je u tom

pravcu, ali nije nikog pogodio. Naravno, i banditi su pucali pokušavajući da nađu zaklon.

Mada se trudio da nekog od napadača prepozna, Bat to nije uspevao.

Tu i tamo je video plamen iz puške ili revolvera.

Jednog trenutka Batu prolete kroz glavu misao da su ih napali Indijanci. Međutim, već narednih minuta je pogodio jednog od napadača i odmah mu pritrčao. Skinuvši mu maramu s lica, vede da se ne radi o Indijancima.

Pucnjava je trajala nesmanjenom žestinom. Mada mu se mutilo pred očima. Bat je pucao. Nadao se da ovaj pakao neće dugo potrajati.

Vojnici su pucali, a neki su bili ranjeni pa su se jauči prolamali kroz noć.

Jedan vagon je već bio u plamenu, a postojala je opasnost da se plamen proširi.

Banditi su besomučno pucali. Međutim, kad su videli da su vojnici nadmoćniji dadoše se u beg. Preostala su samo trojica, koji nisu uspeli da pobegnu. Svu trojicu su stigli kuršumi vojnika.

Borba je bila završena.

Izenada, Bat začu topot konja. Zvuk mu je dolazio iza leđa. Hitro se okrete i uprkos mraku ugleda jahača. Prema njegovom držanju, odmah je video da je ranjen. Neposredno potom on pade s konja. Bat ga više nije video. Tek nakon nekoliko minuta začu jauk čoveka koji je ležao na zemlji, a potom se sve smiri.

Bat pritrča ranjeniku i okrenu ga na leđa.

— Beri Mur? — reče iznenađeno. — Vi ste?

Mur je rukom pritiskao ranu na grudima. Stenjao je.

— Morgane! Morgane...

Bat se naže ne bi li čuo šta govori. Upita:

— Šta hoćete da kažete, Mure?

Usne su mu drhtale. Pokušao je da govori:

— Ja... ja... Alen...

Poslednjim atomima snage je stisnuo Batovu ruku. Potom je pusti i glava mu klonu.

Počela je da pada kiša. Borba je bila završena.

Bat se okrete i ugleda narednika.

— Beri Mur je mrtav!

— Da, video sam momka koji je pucao u njega, međutim bio sam u tako nepovoljnom položaju da nisam mogao ništa da učinim. Kad sam se približio, bandit je već bežao i bilo je kasno da bilo šta učinim.

Batu sinu da je u pitanju Alen.

Sad je kiša lila kao iz kabla.

Bat odvuče Murovo telo ispod jednog vagona. Narednik mu je pomogao. Rekao je:

— Ako odmah krenemo pešice, do jutra smo u Promontoriju. Ranjenici će ostati ovde. Petorica su poginuli.

Obrisao je kišne kapi s čela i promrljao:

— Bože, koliko ljudi je poginulo?! Zašto?

Bat ga nije pažljivo slušao. Misli su mu se rojile. Gledao je u tamu.

Vojnici su se okupljali. Od dvadeset, sad ih je tu bilo samo dvanaest. Petorica su bila ubijena, a trojica ranjena. Smestili su ih u vagon, jer ne bi mogli da izdrže naporan marš kroz noć do Promontorija.

Svi su ćutali.

Tako su prolazili minuti. Konačno, narednik reče:

— Moramo da krenemo. Ranjenici će ostati, a sa njima još dvojica koji će ih paziti. Ne вреди da jadikujemo. Krenućemo odmah.

Jedan od vojnika pride i reče:

— Majku Keliju je loše. Ne znam da li će preživeti.

— Pomozite mu, i ostalim. Krećemo! Najbolje da idemo prugom. Ukoliko požurimo, do jutra ćemo stići.

Vojnici se pripremiše za marš. Poslednji je išao Bat Morgan.

Kiša je lila. Vojnici su koračali bez reči. Svako je bio zabavljen svojim mislima.

Samo Bat nije osećao kišne kapi. U džepu je još uvek imao talisman i znao je kud i zašto ide.

Ova kišna noć ga je vodila ka cilju.

*

Linda nije palila lampu. Ležala je u tami i osluškivala udaranje kišnih kapi o prozorsko okno. Mada je želela da zaspi i sve zaboravi, san joj nikako nije dolazio na oči.

Iznenada začu na stepeništu korake. Posetilac se zaustavio ispred njenih vrata.

Za trenutak je zastao, a potom pokucao na vrata.

Linda se ukoči od straha. Sede i, uzevši šibicu, upali lampu. Tek tada upita:

— Ko je?

— Ja, Bat Morgan.

— Vi ste, Morgane?!

Bila je iznenađena ovom kasnom posetom. Osećala je da se

nešto dogodilo. Obukla je kućnu haljinu i požurila da otvori.

Bat je stajao u vratima. Bio je skroz mokar. Kapi kiše su se sli-vale sa njegovog odela. Kosa mu je bila mokra, a podočnjaci znak da nije spavao. U očima je imao neki čudan sjaj, kao da je u groznici.

Linda je bila zapanjena njegovim izgledom. Nije znala šta da ga pita.

— Zaboga, gospodine Morgane! Šta vam se dogodilo? Pa vi ste potpuno...

Bat je gurnu u stranu i uđe u sobu. Okrete se i pogledom sve pretraži. Potom joj pride.

Linda ga upita:

— Šta vam je? Šta to znači? Molim vas da mi objasnite šta se događa.

Bat se nasloni na vrata. Činilo mu se da će se svakog trenu srušiti. Tiho, ali odlučno upita:

— Gde je Trejsi? Recite mi gde je?

— Ne znam.

Bat je sa nevericom pogleda i ponovi pitanje, ali ovog puta glasnije:

— Gde je?

— Ne znam, rekla sam vam. On... on...

Zaćutala je. Bat je sačekao nekoliko sekundi.

— Dakle, da čujem!

— Rekao je da ide u Promontor da igra poker. To je sve što ja znam, a...

Bat klonu. Drhtao je.

— Nije u Promontoriju. Pre desetak minuta sam bio tamo i obišao sve salune. Nema ga. Danas uopšte nije tamo ni dolazio. Šta vi mislite o tome, Linda? Kako možete da objasnite njegov misteriozni nestanak?

Prišla mu je i pogledala ga u oči.

— Šta se dogodilo? Recite mi! Molim vas! Valjda imam pravo da znam šta se događa.

Bat se okrete i promrlja:

— To on treba da vam kaže.

Ne rekavši ni reč više izađe zatvorivši vrata za sobom. Išao je kao u snu.

Svratio je u obližnji salun, stao pokraj šanka i naručio viski. Voda mu se cedila iz odela, ali činilo se da on to i ne oseća. Više ništa nije osećao. S vremena na vreme bi zadrhtao. Hladnoća mu se uvlačila u kosti.

Svitalo je.

U salunu nije bilo gostiju. Tu je bio samo barmen, a i on je bio zabavljen brisanjem poda.

Bat uze bocu i natoči sebi još jednu čašicu. Ispi je i nasu je po treći put. Tek sad je osetio da ga alkohol greje i vraća mu snagu. Ipak, nije mu bilo lakše. Teret koji je nosio bio je još uvek prisutan.

Nije znao koliko dugo je stajao za šankom. Vreme je prolazilo. Iznenada, tišinu prekinuše koraci.

Bat se okrete.

Pred njim je stajao van Alen.

Nekoliko sekundi su se netremice gledali u oči. Tad van Alen skide šešir, otrese kapi sa njega, a potom i sa odeće. To je trajalo nekoliko trenutaka.

Tek tad pride Batu i nasmeja mu se u znak pozdrava. Sede na stolicu za šankom i natoči čašu viskijem. Ispio je odjednom sadržaj čaše. Obrisa usta i reče:

— Kakvo pasje vreme, Bate. No, nadam se da neće dugo potrajati. Na istoku je već svetlije

pa verujem da će se uskoro razvedriti. Neće još dugo padati.

Pogleda Bata pažljivo i nastavi:

— Mene si čekao?

Bat odgurnu čašu. Iz džepa izvadi talisman i bez okolišanja reče:

— Nešto si izgubio, Trejsi. Čekao si... a ti to vratim. Evo, uzmi, ... je, zar ne?

Van Alen polako pruži ruku, uze talisman i ponovo se nasmejao.

— Gde si ga našao? Mislio sam da su mi ga ukrali, i skoro sam već zaboravio na njega.

Bat oseti mučninu u stomaku. Činilo mu se kao da ga je neko snažno udario u stomak. U deliću sekunde je shvatio da se sve dosad nadao da je pogrešio u svojim slutnjama. Ali sad je kraj.

Tek nešto kasnije je čuo Trejsijevo pitanje.

— Gde si to našao?

— Bilo je u Čarlijevoj ruci kad si ga ubio u Silver-Kriku. Šerif je to našao i dao meni.

Alenovo lice se zgrči. Oči mu sevuše, a šake stisnuše u pesnice.

Bat je levom rukom bio naslonjen na šank, a desna mu je bila slobodna. Mogao je da potegne kolt, ako bude trebalo.

Van Alen tiho, jedva čujno upita:

— Šta hoćeš time da kažeš?

Bat dodirnu rukom revolver.

— Napravio si grešku, Trejsi. Zapravo, napravio si nekoliko grešaka. Nisi ni pretpostavljao da ću i ja biti u vozu za Silver-Krik. Zato nisi znao da sam bio blizu Berija Mura kad si pucao na njega. Video sam te.

— Pazi šta...

— Ne prekidaj me, Trejsi. Još jednu stvar nisi znao, niti si mogao da je znaš. Ja sam imao tvoj talisman. Čekao sam samo pravu priliku da ti ga vratim.

Van Alen spusti talisman na šank.

— Sve su to samo priče, Bate. Ništa od toga ne možeš da dokažeš. Baš ništa!

Bat se udalji dva koraka.

— Jasno je i tebi i meni kako ovo treba da se završi, zar ne? Sasvim jasno.

— Prekini već jednom! Dobro, kad već hoćeš priznanje, imaćeš ga. Jeste, ja sam bandit, pljačkaš. A šta si ti bio neposredno nakon rata?

— Nikog nisam mučki ubio, kao ti. Samo u samoodbrani. A ti si ubica, Trejsi! Na mestu gde ste nas noćas napali leže pet mrtvih vojnika. Pet nevinih ljudi! Vi ste ih ubili! To ne mogu da ti oprostim. Trejsi.

— Ti si idealist, Bate. Hoćeš da pomažeš ljudima i da im ugađaš, a i sam znaš da oni toga nisu vredni. Niko to ne zaslužuje! Niko! Radiš i znojiš se zbog njih, stavljaš život na kocku a ko će ti reći hvala? Ko? Čim budu saznali da si bio bandit, ništa te više neće pitati, niti će tražiti tvoje objašnjenje. Oteraće te, pre no što budeš progovorio ma i jednu reč u svoju odbranu. Uostalom, to je i tebi sve jasno.

— Nisu svi ljudi isti.

— Možda nisu baš svi. Ali malo bi ih bilo na tvojoj strani, u to budi ubeden. Prekini sa tim, Bate. Probudi se već jednom i pobrini se za sebe.

— Ja vrlo dobro znam šta radim.

— Ne verujem. Kako je bilo u ratu? Naši drugovi su ginuli. Gledali smo smrti u oči i rizikovali sve za neke ljude. A šta su oni učinili? Odbacili su nas. Više im nismo trebali.

— Nije baš tako, Trejsi.

— Jeste, tako je. Dobili smo medalje za hrabrost, i šta još? Ništa više! Time su nam se odužili za sve one muke i patnje. Kako možeš to da zaboraviš?

— Nisam zaboravio.

— Jesi. Inače se ne bi tako ponašao. Šta možeš sad da uradiš sa medaljama? Za njih ne bi dobio ni čašu viskija! Baš ništa ne vrede. Eto, to su naše muke i patnje. To smo zaradili i sa tim su nas ostavili. Prihvatio ti to ili ne, to je prava istina, Bate!

— Pa šta bi ti hteo?

— Hoću da nam se oduže za sve. Eto to hoću! To moraju da urade. Pošto se sami nisu tog setili, ja sam uzimam ono što su mi dužni. Moram sve da naplatim.

— Ali ne tako.

— Kako drugačije, kad niko ne zna više za nas? Niko nas ne vidi i ne čuje. Uostalom ko je bolje živio od nas dvojice, ti ili ja?

— To se ne može uporediti.

— Ti si pokušao da budeš pošten, i šta imaš od toga? Kad im više ne budeš trebao, oteraće te kao psa. Oni su zaboravili, Bate, šta smo učinili za njih. Eto, zato sam ja radio u svoju korist. Naplatio sam sve što su mi bili dužni.

— Nas dvojica se razlikujemo, Trejsi. Ono što ja imam više vredi od tvog novca. Ja imam ponos.

— Smešno je to što govoriš. Bate. Do đavola s ponosom! Šta

njime možeš da kupiš?

Bat ga je posmatrao. Znao je da je svaki dalji razgovor besmislen. Trejsi je izgubljen i više ništa ga ne može vratiti normalnom životu. Zato reče:

— Nisam te čekao da bismo se nas dvojica ubeđivali ko je u pravu. Potegni revolver, Trejsi! Potegni!

Van Alen ga je nekoliko sekundi ukočeno gledao. Potom stavi obe ruke na šank.

— Neću!

— Potegni!

— Neću, Bate!

— Ti si kukavica!

— Na tebe neću da pucam!

— Ovo je poslednja šansa koju ti dajem i zato je iskoristi. Moraš pucati. Ja sam se zakleo da ću ubiti Čarlijevog ubicu i održaću obećanje. Ali, ipak ti dajem šansu i zato pucaj!

Van Alen je nepomično stajao. Lice mu je bilo blede kao da ima masku.

— Neću!

Bat uze čašu punu viskija i prosu ga Trejsiju u lice. Nadao se da će ga to pokrenuti.

— Povuci sad! — viknu.

Van Alen se nije ni pomerio dok mu se alkohol cedio niz lice. Nije se trudio ni da ga obriše. Možda ga čak nije ni osećao, ko zna? Ne reče ni reč.

Bat je drhtao od besa. Udario je Alena po licu i ovaj se zatetura. No, nakon nekoliko sekundi je ponovo stajao potpuno mirno.

— Možeš i da me ubiješ, ali me nećeš naterati da pucam. Nećeš uspeti, Bate!

— Kukavico! Ubico!

— Da, to je tačno.

— Prokleti... — Prekini, Bate. Nema smisla sve ovo. Pucati ne-

ću i to treba da ti je jasno. Valjda me toliko poznaješ. Ako hoćeš, ubij me sad!

Bat ga zgrabi za kragnu.

— Hteo sam da ti dam šansu, Trejsi. Ako si brži od mene, pobedićeš.

— To mi je jasno.

— Ako sad ne iskoristiš tu šansu, narednik će te uhapsiti. To što ćete uhapsiti nije tako strašno, ali kad radnici u naselju saznaju ko si, linčovaće te.

— Ne brini za mene. Vojska je tu da me zaštiti i obuzdaće rulju, u to ne sumnjam. Međutim, ti se varaš u jednoj stvari, Bate. Narodnik može da me uhapsi i optuži za sve što si ti naveo, ali nijedan sud me neće osuditi. Dokaza nema, i ti to dobro znaš. Prema tome, biću čist i slobodan.

— A šta ako ima dokaza?

— Siguran sam da nema. Moje ljude ste noćas poubijali. Niko nije preživeo, zar ne? Nema svedoka, pa nema ni dokaza, Bate. Eto i to je deo tvoje istine.

Bat ga odgurnu.

Tog trenutka se začu nečiji lak korak. Na vratima je stajala Linda.

Bat doviknu:

— Odlazite odavde, Linda!

Činilo se da ga nije čula. Nesigurnim korakom je prišla Trejsiju i tiho rekla:

— Sve sam čula, ali ne mogu da verujem. Ne mogu! Ne verujem da je to istina. Molim te, Trejsi, reci da to nije istina! Molim te, reci!

Batov pogled je klizio sa Alena na Lindu. Čekao je da čuje šta će van Alen odgovoriti.

Pošto je čutao, Linda ponovo reče:

— Kaži da sve to nije istina, Trejsi.

Bat više nije mogao da čuti. — Hajde, odgovori, Trejsi! Valjda nisi i sad kukavica. Priznaj istinu! Ili, ako možeš, laži je! Lagao si i dosad pa možeš tako i da nastaviš.

Van Alen je i dalje ćutao. Činilo se kao da ne sme da progovori, ili kao da ih ne čuje. Zagledao se u neku nevidljivu tačku i ćutao.

Bat reče umesto njega:

— Istina je sve što ste čuli. Svaka reč! Moraš i ti da joj to priznaš, Trejsi. Reci da si ubica, bandit i kukavica. Kad si bio hrabar da činiš sva ta nedela, budi hrabar i Lindi priznaj sve. To valjda možeš.

Tek sad se Van Alen okrete. Pogledao je u Bata kao da ga prvi put vidi. Kad je progovorio, glas mu je imao neku čudnu boju.

— Zašto ne prekineš komediju, Bate? Pucaj već jednom, pa da se sve ovo okonča! Dosta je bilo priče!

Nekoliko sekundi ga je Bat posmatrao. Ruka mu zadrhta iznad kolta, međutim nije pucao. Znao je da ne može. Zato se okrete i bez reči izade iz saluna.

Napolju je još uvek padala kiša.

*

Nešto kasnije kiša je prestala. Svud po logoru je bilo vode. Neki radnici su već izlazili iz šatora.

Počinjao je novi dan.

Bat je otišao u štalu i rekao konjušaru da mu osedla konja. Potom ode u sobu da spakuje

svoje stvari i spremi se za odlazak. Bilo je i krajnje vreme da se presvuče i skine sa sebe mokru odeću.

Danas je trebalo da bude svečan dan. Sve je bilo pripremljeno, no Bat ništa nije primećivao.

U ušima su mu odzvanjale Trejsijeve reči. Teško mu je bilo što se to dogodilo, a još teže mu je bilo zbog toga što neće osvetiti Čarlija.

*

Kad je van Alen ušao u sobu, Linda je stajala kraj prozora i gledala u daljinu. Čula je da je ušao, ali se nije ni pomerila, niti mu bilo čim dala do znanja da je svesna njegovog prisustva.

Van Alen je odmah primetio da joj je putna torba spakovana. Skide šešir, baci ga na krevet, a potom počeo da skida mokro odeću.

— Vidim da si se spakovala. Znači li to da hoćeš da odeš, Linda?

Ništa nije odgovorila. Nije bio siguran da ga je uopšte čula. Nepomično je stajala.

— Znači, odlaziš? Dakle tako! Nećeš više da živiš sa mnom. Ja sam bandit, kockar, a sa takvima ti nećeš da imaš posla, zar ne?

I dalje je ćutala.

— U jedno budi sigurna, Linda. Nećeš me ostaviti! Nikad me nećeš napustiti! Čuješ li me? Nikada!

Tek nakon tih reči ona se polako okrenula i pogledala ga nekim čudnim pogledom, kao da ga prvi put vidi. Tiho je progovorila:

— Ja upravo odlazim, Trejsi. Ostavljam te i ne želim više nikada da te vidim! Da li si me dobro razumeo, Trejsi? Više se nećemo nikada videti.

Prišao joj je.

— To neću dozvoliti, Linda!

— Nećeš me sprečiti. Ništa me ne može naterati da se predomislim. Nekad si mogao uticati na mene, i to si koristio. Radio si šta si hteo, ali sada više ništa ne možeš učiniti. Ako se sećaš, jednom sam ti rekla da će do ovog doći, ali ti mi nisi verovao. A sad, ja idem.

— U St. Luis? Mislio sam da smo se dogovorili da idemo do Misisipija. To smo planirali, zar ne? Uvek si želela da ostavim karte i da...

— Sad je kasno, Trejsi.

Odlučno je prišla krevetu, uzela svoju putnu torbu i uputila se ka vratima.

U dva koraka se našao pred njom zatvarajući joj prolaz. Povicio je glas:

— Neću te pustiti da odeš! Linda, još uvek ima vremena za nas! Bićemo srećni kao i ranije. Kupiću dva konja i odjahaćemo na sever. Tamo u brdima nas niko neće pronaći! Niko! Znam dobra skloništa i pećine gde ćemo biti sigurni. A kasnije ćemo sve promeniti. Biće sve dobro, videćeš! Imamo vremena sve dok Bat ne odluči da me izda naredniku! Pođimo odmah!

— Kakav si to čovek? Igraš se sa ljudima kao da su karte, koje bacaš čitav dan. Kako već jednom ne shvatiš da su to ljudi, koji osećaju i misle? Dosta je bilo, Trejsi! Rekla sam ti da je kraj i da više neću da te vidim. Pusti me da prođem.

— Valjda ne misliš to ozbiljno? Zar si zaboravila sve što nas veže? Sve one divne trenutke koje smo proveli zajedno? Kako si to mogla da zaboraviš? Zajedno smo maštali o budućnosti i sve smo se dogovorili. Zar si zaboravila da te volim?

— Nikog ti ne voliš, Trejsi! Nikog izuzev sebe.

— Potrebna si mi, Linda!

— Ne, to ti ne verujem. Niko tebi nije potreban.

— Ti mi trebaš. Neću da te izgubim. To ne bih podneo. Molim te, ostani.

— Izgubio si me još onog trenutka kad si počeo da se kartaš. Tada je već sve bilo izgubljeno, ali ja sam se ipak nadala i verovala ti. Ali sada više ništa nema smisla.

— Pa, eto, ostaviću karte. Neću se više kockati. Veruj mi! Dajem ti reč!

— Kasno je! Sad je suviše kasno, Trejsi! Ubijao si nedužne ljude. To se ne može popraviti.

Izgledalo je da će je udariti. Podigao je ruku, ali je još brže spustio. Nastavio je:

— Uzimao sam samo ono što su mi bili dužni.

— Da, to si rekao. Ali nikad nisi mislio na to da grešiš i da činiš zlo? Ali, pusti me da prođem već jednom!

— Ne, neću da te pustim.

Pokušao je da je uhvati za ruku, međutim ona se naglo istrže. Iznenada se u njenoj maloj ruci stvori deringer. Uperila ga je u njegove grudi, govoreći:

— Sad je zaista dosta priče, Trejsi. Naša priča je već odavno završena.

Prst joj je bio na obaraču i u njenim očima je Trejsi video da se ne šali.

Udaljio se dva koraka od nje, oslobodivši joj put ka vratima.

Otvorila ih je, još uvek držeći uperen pištolj u njegove grudi i potom skoro istrčala napolje.

Tek kad su se vrata za njom zatvorila, Trejsi je shvatio da je ostao sam.

*

Barmen je iznosio naredniku svoju verziju događaja:

— Nije bilo pucnjave, i to je bilo za mene jedino važno. Padale su samo teške reči.

Narednik upita:

— Da li ste bar razumeli o čemu pričaju?

Znao je da sve mora da razjasni do kraja, ali jedva se držao na nogama. Nakon takve noći koja je bila za njim, naredniku je bio potreban san i suva, topla odeća.

Barmen odvrati:

— Nisam ništa razumeo. Stajao sam kod vrata, a to je dosta udaljeno od mesta gde su oni bili. I da se gospodica Šort nije umešala i stala između njih, sigurno bi jedan od njih pucao. Morgan bi ubio Alena.

— Van Alen? Van Alen? To mi je ime nekako poznato. Da to nije onaj kockar kojeg su hteli da obese?

— Da, to je on.

— Ispričaj mi tačno šta se dogodilo.

— Morgan je došao u salun i pored šanka ispio nekoliko čaša viskija. Nakon pola sata došao je Van Alen. Obojica su bili potpuno mokri.

Narednik se trže kao oparan.

— Bili su mokri? Kako to?

— Sa obojice se voda cedila, kao da su čitavu noć proveli na kiši.

— Kad je došao taj Van Alen? Da li znate koliko je bilo sati?

— Ne znam tačno, ali čini mi se da je tek svitalo.

— Znači, Morgan ga je zbog nečeg napao?

— Tako je, gospodine.

— A gde je sad Morgan?

— Nemam pojam. Ko zna gde je?

— A Van Alen?

— Ni to ne znam.

Narednik se okrete i viknu jednog vojnika. Jedno umorno lice se pojavi.

— Prikupite sve ljude! Odmah!

— Ali, gospodine...

— U roku od pet minuta hoću da svi budu u stroju i to pod oružjem. Svakom vojniku dajte po pet metaka. To je naređenje! Jasno?

— Jasno, gospodine.

Narednik je znao da su vojnici umorni posle dugog marša i da su tek poredali, ali osećao je da će se nešto strašno dogoditi ako odmah ne preduzme nešto. Još uvek nije bilo jasno šta se događalo, međutim, možda je blizu rešenja noćasnog obračuna.

Tek nekoliko minuta kasnije, jedinica je bila spremna za pokret. Umorni vojnici jedva su se držali u sedlima.

*

Kolona ljudi je išla ka Promontoriju gde je trebalo da se održi centralna svečanost puštanja pruge u saobraćaj. To će biti velik trenutak za čitavu državu!

niko nije hteo to da propusti. Lokomotiva je bila spremna, okićena, a za nju su bila zakačena tri vagona. Sva tri si bila prepuna.

Ljudi su još uvek dolazili. Tiskali su se napred ne bi li što bolje videli. Za nekoliko minuta će oživeti veza koja će povezivati istok i zapad, Njujork sa San-Franciskom, Atlantski okean sa Pacifikom.

Činilo se da Bata taj svečani trenutak ne interesuje baš mnogo. Bio je u svojoj sobi i pakovao se. Deku je uvio u rolnu, vezao je, a u nju stavio i vinčesterku.

Kad je završio pakovanje, stavi šešir na glavu i pode.

Tog trenutka neko pokuca.

Bat otvori vrata i ugleda Lindu.

— Vi ste, Linda? — upita.

— Molim vas, povedite me sa sobom. Danas voz neće saobraćati, a ja moram što pre odavde. Molim vas, dozvolite da podem sa vama.

— Hoćete da odete? Bežite od Trejsija?

— Da, moram.

— Zna li on za to?

— Upravo sam mu sve rekla.

— I šta je rekao?

Ona sleže ramenima i ništa ne reče, ali taj pokret je govorio više od reči.

— Pustio vas je da odete?

— Mora da me pusti.

Bila je bleđa i iscrpljena. Vide-lo se da je poslednjim atomima snage učinila ono što je morala. Izdržala je, ali morala je što pre da ode i sve zaboravi.

Bat reče:

— Ja idem na sever, verovatno u Oregon. Ne verujem da bi vam se tamo dopalo.

— Ako vam budem smetala,

ostavite me u nekom gradu. Ne želim da vam budem na teretu. Ali, molim vas, povedite me! Preklinjem vas, Bate!

— Umete li da jašete?

— Da, dosta dobro.

— Dobro. Kupiću vam konja. Podite sa mnom.

Uхвати-la ga je pod ruku i zajedno su napustili salun. Krenu-li su ka štali gde je Bat ostavio svog konja.

*

Narednik je napravio plan. Morao je sve da predvidi i zato reče jednom od vojnika:

— Moramo da pretražimo čitav logor. Nije mogao da ode daleko. Vi, sa još dvojicom, podite u Promontori, a ja ću sa ostalima pokušati da pronadem neki trag ovde.

— Šta da radimo ako ga sret-nemo. naredniče?

— Uhapsite ga! Ali, opominjem vas, nikako nemojte da pucate. Jedino u slučaju da je to zaista neophodno upotrebite oružje! Budite oprezni! A sad, krenite!

*

Bat pričvrsti deku uz sedlo i pregleda da li je sve u redu. U međuvremenu je konjušar doveo jednog vranca i ponudio ga Lindi.

Bat je odmah zaključio da je konj dobar i isplatio ga konjušaru.

S obzirom da je konj bio osedlan, Bat se okrete Lindi.

— Pomoći ću vam da uzjašete, Linda, a vašu putnu torbu ću ve-

zati za svoje sedlo. Mislite da ćete moći da izdržite naporan i dugačak put?

— Budite bez brige. Navikla sam na teškoće.

Bat najpre uveza torbu za sedlo, a kad se okrenuo primeti da jedna potkovica na kupljenom konju nije u redu. Zato reče:

— Sačekajte samo još trenutak, Linda. Moram da pogledam šta je sa tom potkovicom, da ne bismo kasnije na putu imali problema.

Uzeo je malo slame i počeo da čisti kopito. Jednog trenutka pogleda ka Lindi i primeti kako ukočenim pogledom gleda ka vratima štale.

Polako je ustao i okrenuo se.

U vratima je stajao van Alen.

Nije imao ni jaknu ni šešir. Odmah se moglo primetiti da je žurio, jer se jednom takvom kockaru kao što je bio on nikada nije moglo dogoditi da izađe na ulicu nepropisno odeven.

Ono što je odmah padalo u oči, to je bio opasač. I, naravno, kolt. Još nešto je Bat video u deliću sekunde. Na desnoj ruci, van Alen je imao rukavicu.

Gledali su se čuteći. Van Alen ništa nije preduzimao. Gledao ih je i čekao.

Bat je znao da nešto mora da preduzme. Zato reče:

— Linda, molim vas izađite napolje.

Oklevala je. Zato Bat ponovi:

— Izađite, Linda! Odmah!

Poslušala ga je. Lakim korakom izašla je iz štale. Nakon nekoliko sekundi čulo se samo frktnje konja.

Morgan je bio spreman.

Prišao je oprezno Alenu. Upi-ta ga:

— Šta ćemo sad?

Ponovo je nastala tišina. Već se činilo da van Alen neće ni odgovoriti, kad se začu njegov glas:

— Lindu ostavi ovde.

Glas mu je zvučao nekako čudno, strano.

— Rekla mi je da znaš da odlazi.

— Lindu ostavi! — ponovi van Alen, kao da nije čuo šta je Bat rekao.

— Pa ona neće da ostane s tobom, Trejsi.

— Ti idi ako hoćeš.

— Ne, neću.

— Znaš li da ću te ubiti, Bate, ako pokušaš da je odvedeš?

— Znam samo da si na sve spreman, Trejsi, ali ipak ne nameravam da ostavim Lindu. Molila me je da joj pomognem i ja sam joj to obećao. Rekla je da hoće da ode što dalje odavde, i što dalje od tebe, Trejsi.

— Ja ću otići s njom, Bate. Već vidim da imate dva osedlana konja. Dobro, uzeću ih. Nas dvoje ćemo biti već daleko kad stigne narednik.

— Narednik?

— Da, traže me. To si dobro smislio, prijatelju. Oni treba da me uklone, pa ćeš biti konačno zadovoljan. Zašto ti to nisi uradio, već čekaš da to urade drugi. Međutim, nemoj se radovati pre vremena. Kad oni stignu, Linda i ja ćemo biti već daleko. Nećete me uhvatiti.

— Nije tačno to što kažeš, Trejsi. Nikom nisam ništa rekao o tebi, mada je to bila moja dužnost. No, u svakom slučaju, treba da znaš da ovi konji nisu za tebe spremljeni i nećeš ih dobiti.

— Nemoj me prisiljavati da ih sam uzmem.

— Pokušaj samo!

Van Alen se nasmeja.

— Eto šta će na kraju biti s tobom. Čitav život si se trudio da živiš pošteno i dokažeš drugima da si pošten, a sad ćeš završiti sa metkom iz mog revolvera u grudima.

Bat koraknu u stranu kako mu sunce ne bi sijalo u oči. Tada reče:

— Hajde da prekinemo ovo, Trejsi. Pomiri se sa činjenicom da te Linda više ne želi i da hoće da ode. Ja ću joj u tome pomoći.

Van Alen procedi kroz zube:

— Budalo! Teraš me da učinim ono što inače nikad ne bih učinio! No, ako tako hoćeš!

Bat je video da se Trejsijeva ruka polako približava revolveru. Mišići su bili zategnuti poput strune.

Prošla je jedna sekunda, druga, treća...

Bili su udaljeni dvadesetak metara jedan od drugog. Istovremeno su potegli revolvare. Odjeknuli su pucnji.

Van Alen reče:

— Kao što vidiš...

Tada su ga izdale noge i polako je pao na tle.

Bat mu pride.

Van Alen je još uvek bio živ. Bat se sagnuo da bi čuo šta govori.

— Načinio sam... jednu grešku... Ulog je bio... suviše visok! Nisam to smeo...

— Da, Trejsi — odvrati Bat.

Iz pravca Promontorija se čula galama. Bilo je pucnjave, vriske, pesme, a potom i jasan pisak lokomotive. Istorijski trenutak je došao.

Van Alen pokuša da podigne ruku.

— Železnica... Uspeli su! Zasta se nadam... da si ti pošao boljim putem...

Iznenada diže glavu i uplašeno upita:

— Gde je Linda? Linda?

Potom klonu. Bio je mrtav.

Bat začu korake iza leđa. Ugleda Lindu koja im se polako približavala.

Na dva koraka je zastala i netremice posmatrala mrtvog Trejsija. Polako se spusti na kolena ne rekavši ni reč. Uze Alenovu glavu i položi je u krilo. Držala ga je tako kao malo dete. Nije bila svesna ni okoline ni Batovog prisustva.

Jutarnje sunce je obasjavalo ovaj tužan prizor.

Bat u međuvremenu ugleda vojnike. Pošao im je u susret, mada je revolver još imao u ruci.

Narednik htede da pride Lindi, ali ga Bat zadrža.

— Pustite je, naredniče. Kako to da ste došli ovamo? Kako ste znali?

Narednik promrmlja:

— Znači, to je bio on? To sam i mislio. A da li je žena nešto znala?

— Ne, nije znala baš ništa.

— Sigurni ste u to?

— Potpuno.

— Vi ste ga ubili?

— Da.

— Još noćas ste sve znali, zar ne? Znali ste da on organizuje pljačke vozova?

— Da.

— Zašto mi to niste rekli?

Bat uzdahnu. Šta da kaže naredniku? Da li se to sve tako lako uopšte može objasniti. Zato

nije hteo ni da pokuša. Okrenuo se i bez odgovora pošao.

Koračao je kroz logor sve do pruge. Tamo zastade i zagleda se u daljinu.

Dve čelične trake pružale su se u nedogled. Kuda vode? Da li

je to pravi put za Bata Morgana? Da li je to put iz prošlosti koja je tako mračna, teška? Vodi li u bolju budućnost? Vodi li u bolji, pravedniji život?

Put u budućnost.

Kraj

LESTEROVA POSLEDNJA BORBA

Ovo je priča o Lesteru Daltonu, šerifu grada Sadl Benda iz koga, do njegovog dolaska, nijedan predstavnik zakona nije živ izašao. Da li će novi šerif Lester Dalton prekršiti to pravilo ili će doživeti sudbinu svojih prethodnika?

Čim je stupio na dužnost, Lester Dalton je sa nepokolebljivom upornošću prionuo na posao, svakodnevno izlažući se opasnosti da bude ubijen. Tokom svoga jednogodišnjeg službovanja u Sedl-Bendu, uspeo je da zavede red i zakonitost, i stekne poštovanje žitelja ovog grada.

A onda, jednog dana . . .

Tog jutra, kao i obično, šerif Lester Dalton je u osam sati izašao iz svoje kuće i uputio se prema zapadnom delu grada. Odmerenim korakom išao je prema Kirbijevom salunu koji je već bio otvoren. Video je kako Kirbijev pomoćnik ispred saluna mete otpatke od prošle noći.

Šerif prede ulicu i zastade na ivicu trotoara, da bi na gredi za vezivanje kohnja ugasio opušak svoje cigare. Doduše, pri tome on nije okrenuo glavu, ali je brzim pogledom prešao preko uske ulice pored saluna.

Dorat je u međuvremenu nestao.

Lester Dalton je oklevao i razmišljao: procenjivao je vreme i mogućnosti. Najzad se okrenu, napravi nekoliko koraka i uđe u restoran koji se nalazio neposredno pred njim.

Već dve godine u ovom kraju zemlje operisala je banda zločinaca Pitera Holideja, koja je, uglavnom, prebivala u Oksbou, malom stočarskom naselju u Horsu planinama, udaljenim od Sadl-Ben-

da oko dvadeset milja. Tamo su se okupljali ljudi van zakona i skitnice, lake žene i teški prestupnici — ukratko, svi oni koji su iz bilo kog razloga izbegavali da izbliza pogledaju šerifsku zvezdu. Međutim, grad Sadl Bend bio je u poslednje vreme pošteđen njihovih napada.

Lester Dalton, koji je duže od polovine tog vremena bio šerif u Sadl Bendu, veoma je pažljivo i temeljno proučio metode napada tog Holideja i njegovih ljudi. Prilikom ranijih napada te bande, jednom prilikom je šerif ubijen samo nekoliko minuta pre početka napada; drugom prilikom šerif je ubijen u trenutku početka napada. Treći put banda je ubila šerifa u toku napada.

Holidejeva banda je imala veoma osmišljen plan po kome je delovala. Do napada bi skoro uvek dolazilo kada bi se u mesnoj banci našli veći iznosi novca.

Za Sedl Bend sada je bio došao jedan takav trenutak: za takvu pretpostavku Lester Dalton je imao dobar razlog.

Dakle, ako ga sva njegova dosadašnja razmišljanja nisu prevarila, onda će u roku od dva sata doći do napada.

Šerif je znao da mu preči smrt.

Lester Dalton bio je visok, mršav čovek. Imao je suncem opaljeno ovalno lice i brižljivo negovane brkove. Normalno, lice mu je delovalo mirno i hladno; izgledalo je da mu samo oči žive i da su budne.

Kad je ušao u restoran, skinuo je crni šešir. Njegov dugački kaput bio je ras-kopčan tako da se lako mogao videti njegov revolver smit-veson 44. Oružje je bilo pričvršćeno visoko za pojasom i to napred na levoj strani, direktno iznad bedra. Drška je pokazivala nadesno.

Futrola je bila pričvršćena u lakom uglu.

Za dugačkim zajedničkim stolom sedeli su trojica muškaraca i dve žene, ali je samo jedna osoba promrmljala pozdrav.

Richard Smit podiže pogled i reče:

— Dobro jutro, šerife. — Glas mu je zvučao tiho i prijateljski.

Serif odgovori pozdravom, sede na začelje stola i prihvati šolju kafe koju mu je nasuo konobar.

Nesmetan razgovorom na suprotnom kraju stola, šerif je razmišljao o situaciji koja mu je predstojala.

Svakog dana počinjao je posao na isti način; sa svakog od šest prozora svoje kuće posmatrao je grad. Tog jutra video je jednog dorata, vezanog iza Anderssonovog nekorišćenog koralja, tako da ga nemarni prolaznik uopšte ne bi zapazio.

Serif je dvogledom posmatrao tog konja. Na koži životinje mogle su se jasno videti pruge isušenog znoja. Dakle, bilo je očigledno da je konj oštro gonjen. Činjenica da je još uvek bio osedlan i zauzdan, pouzdano je govorila da će neko na njemu ubrzo ponovo jahati. Žig na njemu bilo je jedno nahereno R, dakle, nije bio ovdašnji.

Kad se Lester Dalton vratio u svoju dnevnu sobu, seo je u fotelju i čitao otprilike jedan sat. Povremeno je bacao pogled kroz prozor. Za svo to vreme dora se nije pokretao.

Kad je šerif u osam sati napustio svoju kuću, konj je još uvek bio tu, ali dok je on prevaleo pešice stotinak metara, konj je nestao. U vazduhu je još lebdela prašina.

Gde se sada nalazi dora?

Naravno, dole u uvali, pošto je odande postojao lak prilaz šume i kanjona. Tamo je bilo vode a postojale su i brojne mogućnosti za skrivanje.

Ako se uzme u obzir sveža noć i oznojanost kože konja . . . nije bilo manje od šest milja do mesta sastanka.

Jahač dorata očigledno je imao poslednji razgovor pred napad s ovdašnjim izvorom obaveštenja. Za povratak na mesto sastanka, na kome će se diskutovati o situaciji, i za ponovni povratak u grad ostalo je, dakle, grubo proračuna-

to, oko dva sata vremena, možda nešto više. Sigurno je da će on obaviti sve u najkraćem vremenu.

Serif pripali cigaru, prihvati šolju sveže kuvane kafe i zavalio se u naslon svoje stolice. Mada je on bio čovek jednostavnog ukusa, imao je izvesne sklonosti. O govedima je znao veoma malo, a o rudarstvu još manje. Ali, dobro je poznavao oružje i ljude.

Bio je svestan da je pogled zelenih očiju mlade žene bio upravljen u njega. Ona je bila jedina prisutna osoba koju on nije poznao. Iz nje je zračilo skoro mučeničko pouzdanje i to ga je uznemirilo. Srknuo je svoju kafu i pogledao kroz prozor. Razum ga je upozorio da prema svakoj stranoj osobi mora biti krajnje nepoverljiv, pogotovo u jednom takvom trenutku. Ali, njegov unutrašnji instinkt mu je govorio da prema ovoj mladoj ženi ne treba da bude sumnjičav.

Mesna banka biće otvorena za jedan sat. Nekoliko minuta kasnije Lionel Kirbi će izići iz svog saluna i sa pazarom od subote i nedelje krenuće preko ulice. Sigurno će nositi pozamašnu svotu novca.

Do tog vremena biće otvoren i sef banke. Kada činovnici prime novac od rančera i zlatni prah od rudnika, u banci će se nalaziti velika svota gotovog novca. Za približno jedan sat ta svota će iznositi najmanje dvadeset hiljada dolara u gotovom novcu i nalaziće se na povoljnom dohvatu pohlepno grabežljivih prstiju i oružja spremnog za ubijanje.

Naravno, banda Pitera Holideja sve će to znati. Njeni članovi su u međuvremenu uzjahali svoje konje i napustili logor.

Serif nije znao ime stranca koji je igrao poker sa Džekom Skotom, ali mu je njegovo lice bilo poznato. Bilo je to lice čoveka koga je on video otprilike pre dve godine u Silver Sijiju, među društinom Pitera Holideja. Tome je odgovarala i činjenica da je nahereno R predstavljalo žig koji je registrovao izvesni Džon Farel alias Dik Markman, najbrži revolveraš u Holidejevoj bandi.

Iznenada šerif se seti da mu je bilo upućeno jedno pitanje.

— Šta ćete učiniti, šerife, ako Holidejeva banda izvrši napad na Sadl Bend? — upitao je Ričard Smit.

Lester Dalton je posmatrao užareni vrh svoje cigare, a onda je pogledao Ričarda Smita.

— Mislim da ću morati da preduzmem odgovarajuće korake — odgovorio je šerif.

Lester Dalton nije bio brzoplet čovek. Uživao je ugled čoveka brzog u baratanju vatrenim oružjem i tačnom pogađanju cilja. Ali, to je tek trebalo da dokaže ovde u Sadl-Bendu. Još nije prošlo tako dugo vremena otkad je on ubio pogrešnog čoveka. Bio je pun nade da nikad više neće počiniti takvu grešku.

Dosad se šerif u Sadl-Vendu brinuo za red i mir, pošto je mogao da se pouzda u svoje istančano poznavanje ljudi, na pravilnu procenu date situacije i na pravilno odabrane taktičke mere, tako da je uvek bio gospodar situacije. Doduše, on je bio ovlašćen da postavi sebi pomoćnika, ali do sada to nije učinio. Smatrao je da treba da radi tako kako je i živio — sam.

Kako je to sam sebi priznao, on je bio usamljen čovek. Ako je i posedovao sposobnost za naklonost ili prijateljstvo, to do sada u Sadl-Bendu niko nije primećio. Ali, to mu je bila i jedna dodatna snaga. Niko nije došao na ideju da ga odviše lakomisleno shvati, ili da od nje ga očekuje bilo kakvu pogodnost.

Pre dugo vremena on je važio kao briljantan zabavljač. U vreme kada se u bisagama sedla jednog kauboja teško mogla naći neka klasična knjiga, Lester Dalton je bio poznat kao veoma načitan čovek. Bio je kapetan u US-konjici, pukovnik za vreme meksičke revolucije i oružani pratilac kočijaša »Vels-Fargoa«.

Naravno, on je znao za postojanje bande Pitera Holideja. Ona je već godinama pravila nered, ali tek u poslednje vreme pokazivala je sklonost da najpre puca a kasnije govori. To je ukazivalo na to da je najmanje jedan član bande postao bezobzirni, hladnokrvni ubica.

U novije vreme ubijena su trojica šerifa, svaki sa po jednim metkom u leđa. To je bio dokaz da se razvija i ustaljuje

jedan m o d u s v i v e n d i. Najpre ubiti šerifa a onda napasti grad. Jer, kad se šerif onesposobi za borbu, onda je malo verovatno da se može organizovati otpor pre nego što ljudi van zakona umaknu.

Lester Dalton otrese pepeo sa svoje cigare. Opet je pomislio na onog dorata; konj je dosta dugo stajao tamo tako da mu se znoj na koži osušio. Drugim rečima, neko je pre svanuća dojahao na tom konju u grad. U to vreme u Sadl-Bendu je još sve bilo zatvoreno. Šerif nije nikog video na ulici. Sve je ukazivalo da je jahač otišao u neku kuću, a to je opet značilo da je čovek ne samo znao kuda je u tim ranim časovima morao da ode, već je morao i da zna da je tamo dobrodošao.

Dakle, Holidejeva banda je imala svog čoveka u Sadl-Bendu. Kad je jahač dorata ponovo napustio grad, taj čovek je bez sumnje bio budan. Pošto je predstojao naposredan napad, bilo je malo verovatno da bi taj čovek rizikovao da ponovno legne u krevet i spava.

Da li je za njega postojalo bolje mesto zadržavanja od ovog restorana? Sigurno nije. Jer, odavde je mogao ne samo da posmatra šta se zbiva u gradu već i da prati šerifovo raspoloženje.

Izuzev zelenooke devojke, Lester Dalton je poznavao sve prisutne.

Devojka ga je opet posmatrala.

Svi ostali prisutni imali su razlog da u ove rane jutarnje sate budu ovde u restoranu.

Lionel Kirbi je otvorio svoj salun i zatim ga prepustio svom pomoćniku radi spremanja.

Ričard Smit je određivao sudbinu gradske štale.

Rodžer Kelog je bio mlad kauboj i apsolutno dostojan poverenja, pod uslovom da nije bio pijan i u takvom stanju pokušavao da izazove nered. Inače, bio je veoma vredan momak.

Starija od dveju prisutnih žena bila je Helena Bruk, gradska modistkinja i krojačica, ali i pravi Nijagarin vodopad kad bi govorila. Posle doručka ona će otići tri kuće dalje i otvoriti svoju radnju.

Ali, šta je sa mladom devojkom zelenih očiju? Crte lica su joj bile pravilne i

čiste, na licu su joj se isticale zelene oči. Duge trepavice i mesnate usne privlačile su, mamile. Imala je divnu, tamnu kosu. Sudeći prema njenom ponašanju, sigurno je poticala iz bolje porodice. Možda se baš zbog toga nekako učinila poznata šerifu, jer ga je podsetila na izvesnu osobu iz njegove prošlosti. Osim toga, tako je on nehotice mislio, ona je bila tačno tip devojke...

Ali, za to je sada bilo suviše kasno; više nije bilo svrhe misliti na to. On nije bio glup da bi uobražavao da za njega još i sada postoji jedna takva devojka. Ne, posle svih tih proteklih godina.

Devojčine oči izražavale su neskriveno neprijateljstvo koje šerif nije mogao da objasni sebi. Doduše, on je bio navikao da mu žene poklanjaju pažnju, ali ne i pažnju prožetu neprijateljstvom.

Lester Dalton pogleda zamišljeno Rodžera Keloga.

Mladi kauboj je mrzovoljno buljio u svoj tanjir, ili je svoju pažnju usredsređivao na kafu. Iznad desne slepoočnice imao je vidljivu kvrgu i ogrebotinu. Dakle, kvrga i jak mamurluk bili su krivi što je Rodžer sada bio loše raspoložen. Sinoć je završio svoju mesečnu turu pijančenja; kvrga i ogrebotina svedočili su o šerifovoj energičnoj intervenciji.

Kad je Rodžer primetio da je šerifov pogled upravljen u njega, namrštitio je čelo i lice mu se smrklo.

— Vi stvarno možete da izazovete glavobolju u čoveku, šerife — reče ljutito mladić. — Zar ste morali da me udarite drškom revolvera?

Lester Dalton otrese pepeo sa svoje cigare.

— Morao sam jer nisam imao pri ruci dršku sekire — odgovori mirno. — A za tu svrhu ne bi bilo prikladno nešto drugo — dodao je nemarno. — Naravno, mogao sam i da pucam.

Rodžer Kelog je bio potpuno svestan te činjenice i neki drugi šerif bi to sigurno učinio.

Međutim, iz usta Lestera Daltona zvučalo je to kao izvinjenje.

— Je li tako lako ubijati ljude? — umešao se u razgovor zelenooka devojka. Glas joj je bio tih i izmenjen, ali je ukazivao da je ona ispunjena prezirom.

— U tome je stvar — odgovori Lester Dalton dostojanstveno. — Sve zavisi od datih okolnosti i ko ispaljuje smrtonosne hlice.

Zelene, svetlucave oči pogledaše ga ljutito.

— Ja verujem da bi vama lako palo da ubijate! Štaviše, ubijanje bi moglo da vam pričinu zadovoljstvo! Naravno, pod uslovom da ste uopšte kadri da imate neko osećanje!

Devojka je govorila sa tako puno osećanja da se Rodžer Kelog okrenu iznenađeno, da bi je pogledao.

Devojčino lice bilo je veoma bledo; oči su joj izgledale neprirodno velike.

Izraz šerifovog lica nije se menjao. On je znao da ga je Rodžer razumeo, kao što bi to učinio svaki čovek na Zapadu. Rodžer Kelog je ne jednom pružio šerifu priliku da puca.

Mladi kauboj je takođe znao da mu je šerif Lester Dalton ovim, što je upravo rekao, hteo da objasni više nego što je ikad drugom čoveku objasnio.

Lester Dalton je šest puta hapsio Rodžera Keloga za poslednjih šest meseci, jer je Rodžer posle svake plate dolazio u grad i tražio nevolje.

Ali, šerif je znao da je Rodžer Kelog bio sasvim jednostavan, nestašan momak u kome se krilo mnogo dobrog; trebalo je da se još malo obuzda. Osim toga, još mu je nedostajalo osećanje odgovornosti.

Devojčin način naglašavanja pojedinih reči odavao je snažno neprijateljstvo koje niko od prisutnih za stolom nije mogao da objasni; stoga su se svi osećali malo nelagodno.

Lionel Kirbi ustade i spusti dolar na sto.

Rodžer Kelog isprati ga napolje.

Zatim i modistkinja napusti restoran.

Ričard Smit se još zabavljao svojom kafom.

— Ta Holidejeva banda zadaje mi brige, šerife — reče on. — Šta vi mislite? Treba li da svoju staru gromovitu pušku ponovo spremim? Za svaki slučaj?

Lester Dalton je gledao kroz prozor i posmatrao Lionela Kirbija.

Vlasnik saluna zastao je na drvenom rotoaru da bi razgovarao sa Rodžerom Kelogom.

Rodžerovo lice izgledalo je ispod dlaka čisto i jako.

Još jednom je podsetilo šerifa, kao i već mnogo puta ranije, na lice jednog drugog mladića koje je jedva nešto bilo starije.

— To neće biti potrebno — odgovori Lester Dalton. — Ja ću na svoj način i pravovremeno svršiti s njima. Uostalom, o je moj posao, kao što znate.

— Zar to nije malo glupo? — ponovo se umeša mlada zelenooka devojka. — Mislim na to što odbijate pomoć.

Prezir u njenom glasu veoma je duboko dirnuo šerifa, ali on ne dopusti da se o primeti.

— To bi već moglo da bude, gospodo — priznade šerif i pri tome ozbiljno limnu glavom. — Ali, ja sam postavljen plaćen za to da svoj posao obavljam poteno i da ulazim u sve rizike koji su s im skopčani.

— I ja sam mislio da bi trebalo da pomudim svoju pomoć — reče Ričard Smit, koji je ovu temu nerado napuštao. — Režite šta mislite da učinite i ja ću vam tada rado pomoći.

— Drugi put. — Šerif ponovo proguta gutljaj kafe i direktno pogleda devojku.

— Vi ste novi u Sadl-Bendu. Hoćete li dugo ostati ovde?

— Ne.

— Imate li ovde rodake?

— Ne.

On je čekao, ali devojka ne dade nikakvo objašnjenje. Lester Dalton je bio začuden i posmatrao je devojku krajičkom oka.

Od glasnog tiktakanja velikog, staromodnog časovnika nije se mogao čuti glas u prostoriji.

Devojka je sedela veoma mirno.

Pri pogledu na nežni profil, šerif oseti slabo, izgubljeno osećanje, neku vrstu nostalgije za svojim detinjstvom, kada su žene kao i ova devojka jahale u lov... kada je u vazduhu lebdeo parfem; to probudi njegovo sećanje na plavozelenu travu, na plotove od letava.

I tada šerifu iznenada pade na um...

Ričard Smit ustade od stola. On je bio visok, tamnopus muškarac, čiji je izgled uvek bio prilično neuredan. Preko njegovog širokog opasača video se sloj masnoće.

— Ukoliko vam bude potrebna bilo kakva pomoć, šerife, možete mi se obratiti u svako doba.

Lester Dalton se prvi put blago osmehnu.

— Ako dođe do nevolje, Ričarde, sigurno ćete biti prvi koji će to saznati — reče šerif tiho i blago.

Kad su se vrata za Smitom zatvorila, u prostoriji je neko vreme bilo mirno.

Najzad Lester Dalton prekide ćutanje.

— Zašto ste došli ovamo? Šta možete u ovom gradu da radite?

— Sve što imam, ovde je — odgovori zelenooka devojka. — Samo nešto malo zapadnije odavde. Napustila sam poštansku kočiju, da bih iznajmila kola. Tada sam čula vaše ime, pa sam htela da vidim kakav je to čovek koji je mogao da ubije svog najboljeg prijatelja.

Šerif ustade od stola. U tom trenutku on je znao bolje nego ikad ranije šta znači usamljenost.

— Vi sudite suviše brzo. Svaki čovek se mora ceniti u okviru njegovog vremena i njegovog života.

— Postoji samo jedan put da se oceni jedan ubica!

— Čekajte! Sačekajte još malo i tada ćete videti šta sam mislio... I molim vas, budite danas doleko od ulice! Ako su vam potrebna kola, pobrinuću se za to da dobijete pouzdanog čoveka. — Otišao je do vrata, položio ruku na kvaku i oklevao. — On mi je mnogo pričao o vama. Često smo govorili o vama i ja sam tada skoro imao osećanje da vas već poznajem. Pre nego što se ono dogodilo, nadao sam se da ćemo se nas dvoje jednog dana sresti i upoznati, ali na nekom prijatnijem mestu. — Čekao je trenutak i nastavio: — Želim da vidite šta će se ovde danas dogoditi. Ja ne verujem da će vam nedostajati hrabrosti da posmatrate ono što se će se ovde odigrati. Ne računam da ćete izmeniti svoje mišljenje o meni, čak i ako budete imali osećanje da ste se prevarili. Kao što sam vam u svom pis-

mu saopštio, vaš brat je ubijen nešrećnim slučajem.

— Ali, vi ste ga ubili! Veoma ste požurili da ga ubijete!

— Ja sam bio usred jedne divlje pucnjave, a on je jurio za mnom.

— Da bi vam pomogao!

— Mislio sam da je on daleko stotinak milja, a u gradu u kojem smo tada bili, ja nisam imao prijatelja. Sve se zbilo veoma brzo. U takvim trenucima se ne može ništa drugo učiniti do munjevito reagovati.

— Najpre ubijate a zatim govorite, zar ne? — odgovori ona gorko.

Serifovo lice bilo je zgrčeno.

— Bojim se da se to dogalja često. Žao mi je.

Najzad je otvorio vrata.

— Kada budete videli ono što će se danas ovde odigrati, pokušajte jednom da zamislite da li bi se to moglo drugačije izvesti. Ako ne možete da sagledate situaciju tako kao što je, ja vidim, onda ćete me pre večeri smatrati još okrutnijim čovekom nego što to već sada bez daljeg činite. Ali, možda ćete to razumeti... a gde ima razuma, tu nema mržnje.

Serif ostade napolju pred vratima i počeo pažljivo da osmatra po ulici.

Preko puta se nalazio Kirbijev salun. Jedan blok dalje bila je šerifova službena prostorija, a na suprotnoj strani ulice nalazio njegov mali dom. Samo nešto dalje iza njegovog stana nalazila se stara, odavno napuštena štala. Šerif ju je osmatrao veoma dugo i zamišljeno. Zatim ponovo baci pogled preko prema Kirbijevom salunu, a sa njega prema banci koja se nalazila ukoso, direktno pored radnje modistkinje.

To će se dogoditi ovde, na ovoj prašnjoj ulici, između ovih zgrada. Ovde će ljudi umirati, a njegov zadatak je da zaštiti pošetne ljude od pogibije. Dobri ljudi treba da ostanu u životu i imaju svoj mir; zločin mora biti sprečen... Što se njega lično tiče... pa, on je bio nepotreban, on je ono bez čega se može. Ali, kojoj je kategoriji on, u stvari, pripadao... među dobre ili loše ljude?

Lester Dalton je poznavao svaku ulicu, svaki sokak, svaki kutak u gradu koji bi veoma brzo mogao postati arena. Po-

gled mu je ponovo odlutao preko prema staroj štali. Ta zgrada bila je izbočena nekoliko stopa izvan prave linije drugih kuća. Velika kapija, kroz koju se nekad dovozilo seno, stajala je širom otvorena.

Još samo malo vremena.

Šerif je znao šta je o njemu rečeno:

— On nema nijednog prijatelja u gradu!

— rekao je jednom gospodin Bruk. — Živi sasvim sam, za sebe, kako ljudi pričaju. Ali on ubija a da pri tom ni ne trepne. On je hladan, moćno hladan!

Da li je on zaista takav?

Kad je prvi put došao u ovaj grad, za-tekao ga je skoro potpuno demoliranog: baš tada je kroz grad prolazilo ljudstvo koje je gonilo veliko stado stoke. Čestiti građani bili su terorisani od dva tuceta kockara i revolveraša. Kartaške hijene i lopovi pljačkali su stanovništvo. Ras- zbojnički napadi bili su svakodnevna pojava, pa je previše često dolazilo do ubistava. Sada je već prošlo šest meseci od poslednjeg ubistva. Zar to ništa nije značilo?

Izvukao je novu cigaru i odgrizao joj vrh.

Šta je danas njemu? Tako se već godinama nije osećao. Da li to možda ima neke veze sa starom poslovicom: utopljenik još jednom vidi kako mu ispred očiju prolazi ceo njegov život. Neposredno pre kraja. Ili je to jednostavno bila činjenica da je on video Suzanu Valman koja je bila otelovljenje svega onoga što je on želeo? A on je, pošto je shvatio ko je ona, takode odmah uvideo da je ona za njega nedostižna.

Oni su često o tome govorili, on i Džon Valman, i Džon je tada pisao Suzani i predložio joj da dođe na Zapad, jer je našao pravog čoveka za nju. Dve nedelje kasnije Džon je bio ubijen... kuršumom Lestera Daltona, koji ga je pogodio u srce.

Šerif je išao ulicom, prolazeći pored kuća koje je nagrizao zub vremena. Možda su se strancu činile odbojne i prljave, ali za ljude koji su živeli u okolini, ovo je bio centar sveta. Ovde, gde su se spajala brda i pustinja, grad se izmenio. Rastao je sa nadom svojih građana i promenom vremena i potreba. Tako je, na primer, ovog proleća u dvorištu jed-

ne kuće, u blizini crkve, zasađeno cveće. U drugom dvorištu potkresano je drveće.

Iz šarolike grupe kuća, koje su zadovoljavale potrebe ljudi na proputovanju, grad Sadi Bend je postepeno razvijao osećanje povezanosti. Čovek je imao osećaj da pripada ovom gradu. Radala se svest o budućnosti.

Lester Dalton skrenu u jedan pust sokak između Emporijum banke i velike robne kuće. Misli su mu ponovo bile zaokupljene njegovim problemima. Ako bude ubijen, grad će biti bespomoćan i bez odbrane.

Kako su banditi isplanirali da ga ubiju?

Da je njegovo ubistvo već isplanirano, šerif nije u to sumnjao nijednog trenutka. Ali, to se moralo uskoro i brzo desiti, jer bi šerif predstavljao središte otpora.

Iz senika napuštene štale ulica je bila pregledna. Ljudi van zakona doći će u grad i dojahati do te štale. I dok šerif bude išao ovom ulicom Sand — Benda, skriveni strelac sa puškom treba da ga uzme na nišan.

Lester Dalton zakorači na stepenice senika. Prašina na stepenicama bila je obrisana. Gore je zaškripala jedna dasaka pod šerifovom čizmom. Jedan uplašeni pacov šmugnu iz senika. Stagalj je bio prostran i prazan; tu gore bilo je samo prašine, nešto malo propalog sena i paučine.

Iz ovih širokih vrata mogao se zaustaviti razbojnički napad, ali to nije bilo pravo mesto za šerifa. Njegovo mesto je bilo tamo dole na prašnjavoj, vrućoj ulici. Tamo će se očekivati njegovo prisustvo. Mnogo je još ostalo toga da se učini, ali je bilo malo vremena.

Lester Dalton se vrati u svoju kancelariju, stavi jedno posebno oružje u džep i opasa treće. Potom stavi dve sačmarice u vuneni džak. Niko ne bi bio iznenađen da ga vidi kako nosi ovaj džak, jer on ga je koristio za prenošenje drva sa gomile iza Kirbijevog saluna.

Ričard Smit je sedeo na stolici ispred štale.

Lionel Kirbi izađe iz saluna i dobaci šerifu pogled, kao da je hteo da se uveri

u njegovu prisutnost. Potom se Kirbi ponovo vrati u svoj salon.

Lester Dalton je zastao. Ponovo je pripalio ugašenu cigaru i posmatrao ulicu ispod oboda šešira i iznad plamena palidrvca.

Tema, šta bi se moglo dogoditi, ako Holidejeva banda napadne grad, ni u kom slučaju više nije bila nova. Već su postojale mnoge špekulacije, jer su ovu temu pokrenuli Smit i još neki ljudi koji su pokušavali da ispitaju šerifa, da bi ustanovili šta on misli o tome i šta bi preduzeo.

Ričard Smit okrenu glavu da bi posmatrao Lestera Daltona. Uopšte uzevši, Smit je bio društven čovek i rado se smeškao. Bio je jedan od prvih koji je ponudio pomoć šerifu.

Redžer Kelog je sedeo na stepenicama verande saluna i cereći se posmatrao šerifa.

— No, kako ide, gradski čuvare? — upita on.

Dalton stade pored njega, snažno povuče dim iz svoje cigare i pri tom baci pogled na vrata senika, koji je sada od šerifa bio udaljen oko šezdeset metara i nalazio se na drugoj strani ulice. Potom se na izgled nemarno postavi u najbolju poziciju za slučaj da dođe do pucnjave.

— Ako se meni dogodi nešto, Rodžere, onda želim da vi preuzmete moju dužnost. Međutim, ako mi se ništa ne dogodi, hteo bih da vas ubuduće imam kao svog pomoćnika.

Mladi Kelog je bio veoma začuden, ali istovremeno i duboko ganut. Pogledao je u šerifa i pomislio da mu je jaka žega pomutila razum.

— Vi imate dvadeset šest godina, Rodžere, i sada za vas postepeno dolazi vreme da se uozbiljite. Dosta ste do sada izigravali gradskog kavgadžiju. Svuda sam se u gradu osvrtao i zaključio da ste vi pravi čovek za taj posao.

Rodžer . . . Džon. Šerif pokuša da se obuzda da istovremeno ne misli na obojicu zajedno, ali između njih je postojala veza. I Džon je bio dobar čovek. Sada je taj čovek bio mrtav. Rodžer je bez sumnje, takođe bio čovek. Lester Dalton je slušao mnoge priče o tome kako je Ro-

džer bio pouzdan kao kauboj napolju na livadama. Ali, Rodžer se kretao opasno uzanom ivicom zakona; trebalo je samo da napravi jedan suvišan korak i on bi tada lako mogao da postane čovek van zakona.

Rodžer Kelog je bio duboko ganut. Poštovao je i divio se tom velikom, uvek pribranom čoveku. Kad ga je šerif uhapsio prvi put, Rodžer je bio toliko razjaren da bi ubio Daltona. Ali, svaki put, kad god bi došao u grad, šerif ga je stalno imao na oku, tako da je mladi čovek bio bespomoćan.

Šerif nije nikad iskoristio za sebe neku nekorektnu prednost. Nikad nije zadržao udarac više nego što je to bilo potrebno; nije zadržao mladog kauboja ni jedan sat duže u zatvoru, nego što je to situacija nalažala. I Rodžer Kelog je bio dovoljno pošten da shvati da on nikad ne bi mogao tako dobro da vlada situacijom.

Tako se tokom vremena njegov bespretvorio u divljenje. Samo tvrdoglavost i ponos mladog čoveka sprečavali su ga da odustane od daljih ludorija.

— Zašto je vaš izbor pao baš na mene? — upita Rodžer. Govorio je naglašeno grubo, da bi prikrrio svoja osećanja. — Osim toga, vi se uopšte nećete povući.

Šerif primeti jedva vidljiv pokret u seniku.

Potom pogleda u svoj časovnik.

Bilo je devet i pedeset osam.

— Rodžere . . . — Iznenadeno promenjeni ton podstaknu mladog kauboja da oštro podigne glavu. — Ako počne pucnjava, treba da znate da se u ovom džaku nalaze dve sačmarice. Otiđite u zaklon iza pojila i koristite jednu od ovih pušaka. Pucajte ispod korita, jer je to sigurnije.

Na gornjem kraju ulice, udaljeni oko pedesetak metara, pojaviše se dva jahača. Dva čoveka na snažnim konjima.

Trojica drugih jahača dolazili su između zgrada, i to iz pravca Andersenovog korala. Jedan od njih jahao je na doratu. Kad su se približili na daljinu, koja nije iznosila više od dvadeset metara, Lionel Kirbi je izašao is svog saluna, noseći u rukama dve lanene vrećice.

Išao je prema banci. Jedan od jahača zateže uzde i zatim upravi svog konja tako da se nađe između Kirbija i banke.

— Sačmarica u džaku, Lionele. — Šerif je to rekao šaljivo.

U tom trenutku zasvetluca sunčeva svetlost na puščanoj cevi na vratima senika.

Lester Dalton napravi korak napred i izvuče svoj revolver. Oba pucnja, iz puške i revolvra, prasnuše skoro istovremeno. Puška pade iz senika a jedna ručka se mlitavo zanjihla na vratima.

Šerif se okrenu naglo, ali veoma spretno.

— U redu, Holideje! — U uskoj ulici glas mu je zvučao kao zvuk trube. — Ti si to tako hteo i sada ćeš to i dobiti!

O predaji uopšte nije bilo govora. Te ljude čekao je konopac. Smrt je diktirala reakciju ruku i oružja.

Kao po komandi, svi se latiše oružja.

Šerif iskoči na glavnu ulicu. Stojeći čvrsto na tlu, malo raširenih nogu, opalio je iz svog revolvra. Trenutak iznenađenja bio je na njegovoj strani.

Međutim, banditi su sedeli na nervoznim konjima pa nisu mogli precizno da gađaju.

Osim toga, šerif je prvim metkom ubio strelca u zasedi u seniku; njegov hitac usmrtio je Pitera Holideja.

Iza šerifa i malo desno od njega zapraštala je jedna sačmarica. Gromka detonacija prolomi se kroz vazduh u svetlom prepodnevnom suncu.

Čovek na doratu se sruši i izdahnu još dok je padao; njegovo oružje ispali još jedan beskoristan metak u topli vazduh.

Jedan jahač gonio je svoga konja direktno na šerifa.

Ali, Lester Dalton ostade na svom mestu i opali. Imao se utisak da se jahačevo lice raspalo pod udarom teškog revolverskog zrna.

Posle toga zavladała je tišina. Umuknula je pucnjava. U vazduhu je još ledeći slab miris sagorelog baruta, krvi u prašini, svetlocrvene krvi na jednom sedlu.

Rodžer Kelog dode iza pojila za konje.

Lionel Kirbi se osvrnuo oko sebe kao da se upravo probudio. Lanene vrećice

ležale su kraj njegovih nogu. U rukama je držao sačmaricu koju mu je Rodžer dobio.

Ubrzo se začuše mnogi šumovi. Ljudi su jurili ulicom.

Zelenooka devojka je posmatrala sve. Izgledalo je da pogled njenih očiju prodi- re u srce šerifa koji je stajao na drugoj strani ulice.

— Samo jedan jedini hitac! — viknu Lionel Kirbi. — Uspeo sam da opalim samo jedan metak, ali i on je promašio cilj.

— Holidejeva banda je uništena! — viknu neko. Uzbudeni građanin dodade:

— Sačekajte samo dok Smit to čuje.

— On neće više ništa čuti — odgovori jedan drugi. — Banditi su ga pogodili.

Lester Dalton se okrenu.

— Ja sam ga pogodio! — reče mirnim tonom. — On je bio njihov čovek. Celo jutro je pokušavao da ustanovi šta ću ja učiniti ako se banda pojavi. Osim toga, on je prilikom napada na Springs čuvao konje u štali.

*

Jedan sat kasnije Rodžer Kelog je pratio šerifa po ulici.

Četiri čoveka bila su mrtva a dvojica u zatvoru.

— Otkuda ste znali sve to, šerife?

— Čovek se uči, Rodžere. Mora se učiti... ili umreti. To je vaša lekcija za danas. Treba učiti da se bude u pravo vreme i na pravom mestu, i da se čovek pridržava svog vlastitog saveta. Vi ćete preuzeti moj posao. — U međuvremenu cigara mu se ugasila. On odgrize vrh nove cigare i nastavi: — Ričard Smit je bio jedini čovek koga je jahač dorata mogao da poseti i da pri tom ne mora preći ulicu. Nijedan bandit, koji mora da računa sa iznenadnim bekstvom, ne bi ostavio svog konja na pogrešnoj strani ulice.

Kad se Lester Dalton vratio u restoran, Suzana Valman je ponovo sedela za svojim stolom. Bila je veoma bleđa i primetno potresena.

— Žao mi je, Suzana, ali sada vi znate šta se dešava kad se potegne oružje. Oni ljudi su došli ovamo da bi opljačkali novac koji su čestiti ljudi mukotrpnim ra-

dom zaradili. Ti banditi bi ovde ponovo ubijali, kao što su to ranije negde drugde činili. Takvi ljudi poznaju samo zakon oružja.

Šerif položi obe ruke na sto.

— Trebalo je da vas odmah prepoznam, Suzana. Ali, posle svega što se dogodilo ne bi mi ni u snu palo da biste vi mogli doći ovamo. Ja sam zaboravio Džonov ranč. Bio je ponosan na vas, Suzana... i on je bio moj najbolji prijatelj.

— Ali, vi ste ga ubili!

Šerif pokaza rukom na ulicu.

— I onda je bilo skoro isto kao i danas. Praskala su oružja. Jedan čovek je umro skoro kraj mojih nogu. Tada sam čuo da neko juri iza mojih leđa... u gradu u kojem nisam imao prijatelja. Brzo sam ispalio još jedan metak na čoveka, koji je pucao na mene, a zatim sam se munjevit- o okrenuo i odmah opalio na čoveka koji je jurio prema meni. Tako sam ubio svog najboljeg prijatelja... vašeg brata.

Sada je Suzana Valman znala kako je sve to ovom čoveku moralo teško pasti. Čutala je.

— I sada? — upita ona najzad.

— Svoju dužnost predaću Rodžeru Kelogu, ali ću ostati ovde još izvesno vreme, da bih ga uveo u posao. Nadam se da je današnja borba bila poslednja u mom životu. Srećan sam što će se ovaj grad i posle moga odlaska razvijati u miru i...

— Šta... vi hoćete da odete odavde, šerife? — prekida ga zelenooka devojka.

— Da, Suzana — odgovori šerif brzo.

— Želim da se oslobodim neprijatnih uspomena iz ovog grada.

Devojka ga je posmatrala nekoliko trenutaka a onda počeo smirenim glasom da govori, gledajući ga u oči.

— Ako želite da napustite ovaj grad zbog uspomene na pokojnog Džonija, ja vas molim da odustanete od svoje name- re. Danas sam imala priliku da sagle- dam svu težinu i složenost vašeg posla i da steknem približnu sliku o okolnosti- ma pod kojima je moj brat Džoni izgubio život. Moja želja je da i dalje ostanete ov- de na dobrobit ovog grada. Danas odlazim na Džonijev ranč, ali ću se vratiti za nekoliko meseci i stalno nastaniti ovde. Nadam se da ću vas zateći...

Devojka odjednom ućuta i obori pogled.

Lester Dalton se zagleda u nju. Kad je spustio pogled, plavetnilo njegovih očiju izgledalo je tamnije, a oko usta su mu se videle dve duboko usečene bore.

— Ne, Suzana — reče najzad on. — Posle svega što ste danas videli, sklon sam da poverujem da ste mi, možda, oprostili, ali vi nikad nećete zaboraviti da sam ja ubica vašeg brata. . . Vi nikad ne biste mogli da predete preko tog lede-

nog brega. . . Uostalom, ne zaboravite da je za mnoge od nas život samo dug i usamljen put. Moći će mirno da produžim putovanje, znajući da sam pomogao ovom gradu. Zbogom, Suzana!

Posle tih reči šerif se lako nakloni, dotaknu kažiprstom ivicu svog šešira, okrenu se i pode iz restorana.

Suzana je setno gledala za njim.

Kad je šerif izišao na ulicu, promrmrljala je sebi u bradu:

— Šteta, izvanredan čovek.

K r a j

U SLEDEĆEM BROJU

T. MAJLS

ZAPOVEDNIK FORT RUMSA

Poglavica Usamljeni Vuk, kraj kog su se, uz nekoliko istaknutih ratnika i plemenskog vrača, nalazili Apači Tom i narednik Kalender, bezuspešno je pokušavao, još jednom, da nagovori svog sina da ne kreće prema tvrđavi već da, ako je toliko željan borbe, svi krenu na nju i pokušaju ono što im već nekoliko puta nije polazilo za rukom. . .

JUGOBANKA

DOĐITE
DA SE DOGOVORI